

Občanskoprávní minimum

Mgr. Jan Grepl
Whisby, s.r.o.

Mgr. Jan Grepl

- advokacie
- akademická půda
- přednášková činnost

grepl@educanova.cz
www.greplak.cz

Honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere (Dig. 1.1.10)

Jan Grepl 2020 ©

2

Struktura školení

- Vybrané otázky obecné části občanského práva
 - Úvod do soukromého práva
 - Fyzické a právnické osoby
 - Právní jednání a čas v právu
- Obecná část závazkového práva
 - Pojem, vznik závazků, pluralita subjektů
 - Změna závazků
 - Ochrana spotřebitele, ochrana slabší strany
 - Zánik závazků
 - Zajištění a uvržení dluhu
- Zvláštní část závazkového práva
 - Závazky ze smluv
 - Závazky z jiných právních důvodů

Jan Grepl 2020 ©

3

Základní prameny právní úpravy

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „ObčZ“ nebo „NOZ“)
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „ZP“)
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích... (dále jen „ZOK“)
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“)
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“)
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník – zrušen! (dále jen „OZ64“)
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník – zrušen! (dále jen „ObchZ“)

www.zakonyprolidi.cz

Jan Grepl 2020 ©

4

**VYBRANÉ OTÁKY
OBČANSKÉHO PRÁVA**

Jan Grepl 2020 ©

5

Soukromé právo

- Právo soukromé → upravuje vztahy mezi soukromými subjekty
 - Právo občanské (závazkové, rodinné...)
 - Právo obchodních korporací
 - Pracovní právo
 - Právo duševního vlastnictví
- Právo veřejné → upravuje vztahy k orgánům veřejné moci
 - Právo ústavní
 - Právo trestní
 - Právo správní
 - Právo daňové
 - Právo sociálního zabezpečení

Publicum ius est, quod ad statum rei Romanae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem (Digesta I, I, 1, 2; Ulpianus 170 – 228 AD)

Jan Grepl 2020 ©

6

Systematika občanskoprávní úpravy

Jan Grepl 2020 ©

7

NOZ – Systematika

- Část první: Obecná část (§ 1 - 654)
- Část druhá: Rodinné právo (§ 655 - 975)
- Část třetí: Absolutní majetková práva (§ 976 – 1720)
- Část čtvrtá: Relativní majetková práva (§ 1721 – 3014)
- Část pátá: Ustanovení společná, přechodná a závěrečná (§ 3015 – 3081)

Jan Gergel 2020 ©

8

8

NOZ – Přechodná ustanovení

- § 3028/1: Tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti.
- § 3028/2: Není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv **osobních, rodinných a věcných**; jejich **vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé** přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.
- § 3028/3: Není-li dále stanoveno jinak, řídí se **jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy**. To nebrání **ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem** ode dne nabytí jeho účinnosti.

Jan Gergel 2020 ©

9

9

Zásady soukromého práva

- Zásada nezávislosti uplatňování soukromého práva na uplatňování práva veřejného
- Zásada dispozitivnosti soukromého práva (autonomie vůle)
- Ochrana důstojnosti a svobody
- Pacta sunt servanda
- Ochrana slabší strany
- Ochrana rodiny
- Ochrana vlastnického práva
- Právo na právní ochranu
- Princip rovnosti
- Zákaz zneužití práva
- Princip poctivosti
- Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu
- Presumpce dobré víry
- Zásada dobrých mravů
- Zásada **prevence**
- Zásada vigilantibus iura scripta sunt – bdělým náleží právo

10

10

NOZ – Přechodná ustanovení

- § 3028/1: Tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti.
- § 3028/2: Není-li dále stanoveno jinak, řídí se ustanoveními tohoto zákona i právní poměry týkající se práv **osobních, rodinných a věcných**; jejich **vznik, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé** přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů.
- § 3028/3: Není-li dále stanoveno jinak, řídí se **jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy**. To nebrání **ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem** ode dne nabytí jeho účinnosti.

Jan Gergel 2020 ©

11

11

Základní derogační pravidla

- I. Lex posterior derogat legi priori
- II. Lex specialis derogat legi generali
- III. Lex generalis non derogat legi priori specialis
- IV. Lex superior derogat legi inferiori

Jan Gergel 2020 ©

12

12

Osoby v právu

- § 18 NOZ: Osoba je **fyzická, nebo právnická**.
- Fyzická osoba → člověk (žijící osobnost nadaná přirozenými právy)
- Právnická osoba → umělý útvar (fikce) vytvořený k dosahování různých účelů
 - Spolek
 - Akciová společnost
 - Česká republika

Jan Gergel 2020 ©

13

13

Osoby v právu

- **Člověk** má právní osobnost od svého narození až do své smrti.
 - **Právní osobnost** – způsobilost být nositelem práv a povinností
 - Nasciturus – počaté dítě (§ 25 NOZ)
 - **Svěprávnost** – způsobilost samostatně právně jednat (zavazovat se k právům a povinnostem) → dosažením zletilosti / emancipací / uzavřením manželství
 - **Delikt ní způsobilost** – každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout (kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná)
 - **Právnícká osoba** má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku.
 - Právnícká osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná
 - X svěprávnost

Jan Gergel 2020 © 14

14

Osoby v právu

- **Způsobilost nezletilého**
 - § 31: Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.
 - § 32/1: Udělil-li **zákonný zástupce nezletilému**, který nenabyl plné svéprávnosti, ve **shodě se zvyklostmi soukromého života** souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu, je **nezletilý schopen v mezích souhlasu sám právně jednat**, pokud to není zákonem zvlášť zakázáno; souhlas může být následně omezen i vzat zpět
 - § 33/1: Udělil-li zákoný zástupce nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, souhlas k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti, stává se nezletilý způsobilý k jednáním, jež jsou s touto činností spojena. K platnosti souhlasu se vyžaduje přivolení soudu.

Jan Gergel 2020 © 15

15

Osoby v právu

- **Zánik osobnosti člověka**
 - Smrti
 - Důkaz smrti - § 26 NOZ → prohlídka mrtvého a vydáním úředního listu
 - Prohlášení za mrtvého → nelze-li prohlédnout, prohlásí člověk za mrtvého soud
 - Prohlášení za nezvěstného (opuštění bydliště, nepodání zprávy) – mezikrok před podáním návrhu na prohlášení za mrtvého
- **Postmortální ochrana**

Jan Gergel 2020 © 16

16

Osoby v právu

- **Duševní porucha**
 - § 581: Není-li osoba plně svéprávná, je neplatné právní jednání, ke kterému není způsobilá. Neplatné je i právní jednání osoby **jednající v duševní poruše**, která ji činí neschopnou právně jednat.
 - Znalecké zkoumání
 - Problematika tzv. světlých okamžiků
 - Při stanovování spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy na ochranu majetku duševně postižené osoby a ochranu práv druhé smluvní strany dotčené daným právním jednáním je nutno dostatečně zohlednit práve oprávněné zájmy osob vstupujících v dobré víře v právní styky s plně svéprávnými osobami, byť s duševním postižením. Tyto osoby si duševního postižení smluvního partnera nemusí být ani vědomy, případně nemusí jim být vůbec známo, že duševní postižení je takového stupně, že těmto osobám v daný moment brání ve schopnosti právně jednat. **I.ÚS 173/13**

Jan Gergel 2020 © 17

17

Osoby v právu

Podpůrná opatření:

- **Předběžné prohlášení**
 - Očekávání vlastní budoucí nezpůsobilosti – předepsaný způsob: opatrovník, pokyny
- **Nápomoc při rozhodování**
 - Duševní porucha činí potíže rozhodovat, není omezen, schvaluje soud, podepisuje se
- **Zastoupení členem domácnosti**
 - Vyšší intenzita než nápomoc, okruh osob, schvaluje soud, obvyklé záležitosti, jedná sám (x zásah do integrity, omezení nakládání s peněžními prostředky)
- **Omezení svéprávnosti**
 - Duševní porucha + omezuje právně jednat + hrozí závažná újma + v zájmu posuzovaného
 - Ultima ratio, rozhoduje soud, určí opatrovníka (x veřejný opatrovník)
 - Okruh činností, ve kterých se omezuje
 - Nutnost prvního znaleckého posudku, 3-5 let, účinky zahájeného řízení

Jan Gergel 2020 © 18

18

Srovnání fyzických a právnických osob

– Člověk = fyzická osoba	– Právnícká osoba
– Před narozením	– Od svého vzniku do zániku
– Za života	
– Po smrti	
– Široké spektrum osobnostních práv	– Zákonem výjmenovaný okruh práv, svou povahou osobních
– Život, zdraví, podoba, soukromí...	– Ochrana názvu
	– Ochrana pověsti a soukromí
– Nároky	– Nároky
– Zdržovací (negatorní)	– Zdržovací
– Odstraňovací (restituční)	– Odstraňovací
– Satisfakční (náhrada újmy)	

Jan Gergel 2020 © 19

19

Ochrana osobnosti člověka

- Jednotlivé hodnoty tvoří součásti celkové fyzické a morální integrity každé fyzické osoby.
 - Právo na ochranu podoby
 - Právo na ochranu soukromí
 - Právo na ochranu cti a důstojnosti
 - Právo na duševní a fyzickou integritu
- Právo na ochranu osobních údajů
- Právo na postmortální ochranu
- Zákonem nedefinovaný pojem

Jean Gergely 2020 ©

20

Ochrana osobnosti člověka

- Práva člověka spojená s jeho osobností
 - (Jméno ve spojení s osobním stavem)
 - Podoba
 - Soukromí
 - Duševní a fyzická integrita
 - Projevy osobní povahy
 - Svoboda spojená s nuceným převzetím ve zdravotnickém zařízení
 - Lidské tělo
 - Život a zdraví ve spojení s újmou

Jean Gergely 2020 ©

21

Právo na jméno

- Právo užívat jméno v právním styku
- Právo na účtu ke jménu
- Právo přijmout pseudonym pro určitý obor
- Užití jména člověka v názvu právnické osoby § 133
- Právní styk
 - Pod **vlastním jménem**
 - Pod jiným jménem → nese následky omylů a újem
 - Pod **pseudonymem** bez újmy na platnosti
 - Zřejmost kdo jednal
 - Bez pochybnosti druhé osoby o jednající osobě
- Nároky: **negatorní + restorativní** (část první), **satisfakční** (část čtvrtá)

Jean Gergely 2020 ©

22

Právo na podobu

- Zachytit **podobu člověka** tak, aby bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením
- Rozšiřovat** podobu člověka lze jen s jeho svolením
- Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude dále šířeno, platí, že svoluje k **rozmožování a rozšiřování obvyklým způsobem**
- Svolení udělené na dobu určitou – následně odvoláno → NŠ

Jean Gergely 2020 ©

23

Právo na soukromí

- Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod.
- Nelze zejména: narušit soukromé prostory, sledovat rodinný život, pořizovat o tom záznamy.
- Ve stejném rozsahu jsou chráněny i **soukromé písemnosti osobní povahy**.
- Výjimky:
 - Rozhodnutí orgánů veřejné moci → domovní prohlídka, inspekce životního prostředí, postup dle kontrolního řádu
 - Faktické jednání orgánů veřejné moci → vstup za účelem ochrany života
 - Okolnost vylučující protiprávnost → pomoc v nutné obraně
 - Oprávněný (veřejný) zájem
 - Veřejný prostor, veřejný život, veřejné písemnosti

Jean Gergely 2020 ©

24

Ochrana osobnosti

- Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od **neoprávněného zásahu upuštěno** nebo aby byl **odstraněn jeho následek**.
 - Po smrti člověka se může ochrany jeho osobnosti domáhat kterýkoli z osob jemu blízkých.
 - Náhrada újmy** podle části čtvrté zákona
- Souvisí-li neoprávněný zásah do osobnosti člověka s jeho činností v **právníce osobě**, může právo na ochranu jeho osobnosti uplatnit i **tato právnická osoba**; za jeho života však **jen jeho jménem a s jeho souhlasem**. Není-li člověk schopen projevit vůli pro nepřítomnost nebo pro neschopnost úsudku, není souhlasu třeba.
 - Po smrti člověka se právnická osoba může domáhat, aby od neoprávněného zásahu bylo upuštěno a aby byly odstraněny jeho následky.

Jean Gergely 2020 ©

25

Ochrana osobnosti

- § 2910 Škůdce, který vlastním zaviněním poruší **povinnost stanovenou zákonem** a zasáhne tak do **absolutního práva poškozeného**, nahradí poškozenému, co tím způsobil.
- § 2956 Vznikne-li škůdci povinnost **odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části** tohoto zákona, nahradí škodu i **nemajetkovou újmu**, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní utrapy.

Jan Gergel 2020 ©

26

Ochrana osobnosti

- Právo na odpověď** – tiskový zákon § 5a
 - Poskytuje fyzické osobě, která utrpěla újmu tím, že bylo v periodickém tisku zveřejněno sdělení, jež se dotýkalo její cti, důstojnosti nebo soukromí právo, aby vydavatel uveřejnil její odpověď na toto tvrzení.
- Právo na dodatečné sdělení** – tiskový zákon § 5b
 - Bylo-li v tisku uveřejněno sdělení o trestním řízení proti osobě (...), kterou lze podle tohoto sdělení ztotožnit, a toto řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění informace o konečném výsledku řízení.

Jan Gergel 2020 ©

27

Zásah do osobnosti člověka

- Oprávněnost zásahu**
 - Svolení (souhlas) dotčeného
 - Dovolení zákonem
 - Plnění právní povinnosti
 - Výkon jiného subjektivního práva

Jan Gergel 2020 ©

28

Svolení dotčeného

- Možnost souhlasu udělit**
 - Subjektivní → svéprávnost
 - Objektivní → možnost disponovat ve formě udělení souhlas
 - Pořízení fotografie
 - Amputace zdravé končetiny
- Souhlas s užitím písemnosti osobní povahy, podobizny, zvukového nebo obrazového záznamu**
 - Zásadně odvolatelnost
 - Povinnost k náhradě škody za nedůvodné odvolání

Jan Gergel 2020 ©

29

Zákonné licence

- § 88 odst. 1: **výkon nebo ochrana jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob**
- § 88 odst. 2: použití na základě zákona k **úřednímu účelu** nebo v případě, že někdo **vystoupí v záležitosti veřejného zájmu**
- § 89: přiměřeným způsobem k **vědeckému, uměleckému účelu**, tiskové rozhlasové, televizní či obdobné **zpravodajství**
- § 90: výkon licence nesmí být využit **nepřiměřeným** způsobem a v **rozporu s oprávněnými zájmy** člověka

Jan Gergel 2020 ©

30

Plnění právní povinnosti

- Plnění povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem **nemůže být porušením osobnostního práva**, nevybočuje-li z mezí stanovené povinnosti
 - Povinnost svědecká, znalecká
 - Povinnost exekutora natáčet průběh mobiliární exekuce
 - Povinnost pořizovat ze soudního jednání protokol nebo zvukovou nahrávku

Jan Gergel 2020 ©

31

Výkon jiného subjektivního práva

- Výkon práva kritiky**
 - Svoboda projevu x osobnostní právo (soukromí)
 - Věcná, pravdivá přiměřená
 - Tvrzení skutečnost** – zakládá se na faktickém podkladě, lze prokázat pravdivost, lživá tvrzení lze zakázat
 - Hodnotový soud** – je svobodou projevu, nelze prokázat
- Osoby veřejného zájmu**
 - Osoby vykonávající veřejný úřad – II. ÚS 172/12
 - Osoby obecně známé – I. ÚS 1586/09
 - ESLP: Von Hannover proti Německu, č. 40660/08, 60641/08, 8772/10
 - Zveřejnění seznamu soudců a státních zástupců – členství v KSČ

Jean Gergely 2020 © 32

32

Výkon jiného subjektivního práva

- IV. ÚS 1511/13:** Výroky politického oponenta na adresu starosty obce jako reakce na jeho článek v místním tisku rekapituluji jeho působení v obci, které mají charakter **hodnotících soudů** a týkající se **vylučně profesní sféry** kritizovaného starosty, byť obsahující výrazy „*tuny balastu*“, „*bezobrazná megalomanská spoušť banalit*“ jsou chráněny svobodou projevu, pokud by se ve veřejném prostoru zapovědělo hodnotit takovéto projevy politických představitelů, prostor pro svobodné šíření názorů a myšlenek by byl nepřijatelně zúžen. Za situace, kdy **žádný z výroků stěžovatele neobsahuje skutkové tvrzení**, které by uvádělo o starostovi obce nepravdivé údaje, či se obsahem jakkoli dotýkalo jeho soukromé sféry, **není dán prostor pro zásah soudů**, které by vystupovaly jako arbitři správnosti, relevance či vhodnosti hodnotových preferencí.

Jean Gergely 2020 © 33

33

Fyzická integrita člověka

- Integrita: **duševní i fyzická celistvost každého jednotlivce**
- Zákaz zásahů do integrity člověka mimo případy stanovené zákonem a bez souhlasu dotčeného
- Poskytování zdravotní péče
 - Lege artis
 - Na základě informovaného souhlasu
 - Rádné vedení zdravotnické dokumentace

Jean Gergely 2020 © 34

34

OBECNÁ ČÁST ZÁVAZKOVÉHO PRÁVA

Jean Gergely 2020 © 35

35

Pojem, vznik závazků

Jean Gergely 2020 © 36

36

Závazkové právo

- klasické římské právo: latinský výraz *obligatio* (zavazovat, svazovat, spoutat)
- právní pouto** (*ius vinculum*) **mezi osobami**
- závazek má svůj předmět plnění → to, co se má plnit (*debitum*)
 - původ vyjádření je třeba hledat v latinském *de habere* → to, o čem mám méně, tedy to, o čem se můj majetek při splnění závazku zmenší
- v závazku je přítomný prvek donucení
 - dlužník má být tedy nucen, aby konal nebo splnil to, k čemu se zavázal
- § 1789 – povinnosti ze závazku
 - dluh: subjektivní povinnost dlužníka, aby plnil
 - pohledávka**: subjektivní právo věřitele, aby mu bylo plněno
- § 1721: Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pohledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit
- x Absolutní věcná práva**
 - dlužníka nemůže žalovat na vydání → mohou vyzvat na plnění anebo můžou žalovat na plnění
 - nejedná se tedy o **reivindikaci** žalobu

Jean Gergely 2020 © 37

37

Závazkové právo

- obligace jsou charakterizovány jako **vztahy relativní** povahy
 - vznikají vždy mezi dvěma či více konkrétně určenými subjekty
- vysoká míra **volnosti** právní úpravy
 - dispozitivní pravidla (§ 1 odst. 2)
 - § 2050 (smluvní pokuta): Je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke kterému se smluvní pokuta vztahuje.
 - OZ64: ledaže bylo uvedeno jinak, ObčZ → aplikace § 1/2
- Absolutizace relativních práv
 - pohledávka jako nehmotná věc (§ 489)
 - § 1761: možnost sjednání jako věcného práva – zákaz zatížení, zcizení

Jan Gergel 2020 ©

38

38

Hranice dispozitivnosti

- Hranice dispozitivnosti
 - § 1/2 NOZ
 - Dobré mravy
 - Veřejný pořádek
 - Právo týkající se postavení osob, včetně ochrany osobnosti
 - Ochrana **třetích osob** (absolutní práva)
 - Ochrana **slabší strany** (zaměstnanec, nájemce bytu, spotřebitel) - jednostranné kogentní normy
 - Antidiskriminační zákon – zákaz diskriminace jako negativní smluvní přímus (7 As 190/2017)
- Nově výslovně dispozitivnost i u kontraktačního procesu

Jan Gergel 2020 ©

39

39

Závazkové právo

- IV. část z. č. 89/2012 Sb., ObčZ
 - § 11: **část IV. se přiměřeně použije i na vznik, zánik a změnu jiných právních skutečností** (dohoda o odlučení ze spoluvlastnictví, správa společné věci, dědická smlouva, SJM)
- zvláštní právní předpisy
 - zákon o spotřebitelském úvěru apod.
- právo EU
 - výčet v § 3015
- z. č. 500/2004 Sb., správní řád (§ 170)
 - veřejnoprávní smlouva: pro tyto případy se NOZ použije přiměřeně (x pravidlo o započtení)

Jan Gergel 2020 ©

40

40

Přechodná ustanovení

- § 3028
 - /1: **Tímto zákonem se řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti.**
 - /3: Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, **dosavadními právními předpisy**. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.
- § 3074
 - /1: **Nájem se řídí tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti**, i když ke vzniku nájmu došlo před tímto dnem; vznik nájmu, jakož i práva a povinnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů. To neplatí pro nájem movité věci ani pro pacht.

Jan Gergel 2020 ©

41

41

Příklady

- **Nájemní vztah od 1. 1. 2013 – dlužné nájemné za listopad 2013 – do 31. 12. 2013 – poplatky z prodlení (90,25%) x od 1. 1. 2014 úroky z prodlení (cca 8 % tehdy).**
 - Nájemce je v prodlení ještě v únoru 2014 – lze chtít poplatky z prodlení nebo úroky z prodlení?
 - III.ÚS 2097/17

Jan Gergel 2020 ©

42

42

Závazkové právo

- Závazky vznikají na základě právních důvodů
- Obecné vyjádření v ObčZ
 - závazek vzniká ze smlouvy, protiprávního činu (deliktu), nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu způsobilá (§ 1723/1)
 - např. jednostranná PJ – veřejný příslib, slib odškodnění (§ 2890 apod.)
 - dále: soudní rozhodnutí (konstitutivní) a zákon
 - podle § 1723 se řídí úprava celých obligací
 - I. hlava obecné
 - II. hlava závazky z PJ
 - III. hlava závazky z deliktů
 - IV. hlava závazky z jiných právních důvodů

Jan Gergel 2020 ©

43

43

Kauza závazku

- Co je to kauza?
 - „Proč něco děláme?“ – daný impuls k chování, motiv
- Kauzu nelze směřovat s právním důvodem (titulem) vznikem závazku
- Stěžejní je § 1791 → kauza nemusí být výslovně vyjádřena (vychutnat si divadelní představení)
 - (1) Vzniku a trvání závazku nebrání, není-li vyjádřen důvod, na jehož základě má dlužník povinnost plnit, věřitel je však povinen prokázat důvod závazku.
 - (2) Jedná-li se o závazek z cenného papíru, věřitel důvod závazku neprokazuje, ledaže to zákon zvlášť stanoví.
- Abstraktní závazky** (z hlediska nezbytnosti vyjádření kauzy)
 - závazky z cenných papírů → kauza nás naprosto nezajímá, nikdo se věřitele nebude tázat

Jan Gergel 2020 © 44

44

Kauza závazku

- Kauza je obsahem závazkového vztahu
- Silou obsahu závazku (kauzou) a jeho uznáním právním řádem vyjadřuje typ právního vztahu stranami ujednaného nebo zákonem stanoveného
 - dluh / pohledávku (§ 1721 ObčZ), zda se jedná o koupi nebo darování věci atp.
- Kauza slouží k určení, jaká práva a povinnosti jsou spojeny s konkrétním závazkem – určení typu ekonomického závazku (úplatnost apod.)
- Funkce kauzy závazku: (i.) **důkazní**, (ii.) **kvalifikační**
 - Věřitel je povinen prokázat právní a ekonomický důvod závazku
 - Věřitel je povinen prokázat, jakou kauzu kryje právní důvod, na jehož základě má dlužník povinnost plnit (nájemní smlouva – uspokojování konkrétních byt. potřeb)

Jan Gergel 2020 © 45

45

Kauza závazku

- 1 AfS 58/2011-94:** Dohoda o narovnání je samostatným právním titulem nově vzniklého závazku. Z hlediska podřízení příjmů z této dohody pod zdanitelné příjmy ve smyslu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, je však rozhodující ekonomický důvod existence závazku, tj. jeho kauza. Ta se zpravidla odvíjí z právních vztahů předcházejících uzavření dohody o narovnání.
- 32 Odo 626/2003:** Důvodem (kauzou) ve smyslu § 495 OZ64, na jehož základě je dlužník povinen plnit, se míní **bezprostřední hospodářský cíl, pro který závazek vznikl**. Tím může být např. darování, půjčka, náhrada škody apod. Nezáleží na motivu či pohnutce, která vedla k uzavření smlouvy, pokud se ovšem motiv nestal součástí obsahu smlouvy. **Kauzu je třeba odlišovat od právního důvodu (titulu) závazku**, kterým je smlouva nebo jiná právní skutečnost, na základě níž závazek vznikl a která zakládá práva a povinnosti stran. Z hlediska existence kauzy jsou všechny závazky kauzální. Smlouvy a jednostranné právní úkony, které jsou důvodem vzniku závazků, kauzu obvykle vyjadřují, nebo je zřejmá ze samotné povahy závazku nebo jeho účelu. U nominálních smluv vyplývá přímo z pojmenování smlouvy (pokud je označení správné). **Tím, že je kauza ve smlouvě vyjádřena, obsah smlouvy se konkretizuje tak, že ji lze podřadit pod určitý smluvní typ.**

Jan Gergel 2020 © 46

46

Závazkové právo

- Relativní majetková práva x absolutní majetková práva
 - majetkový charakter
 - relativní právo (absolutizace práva na plnění)
 - předmětem je lidské chování
 - demonstrativnost (inominátní smlouvy)
 - dynamický charakter
- Pojem závazek (x naturální dluh)
 - vztah mezi osobami
- Předmět závazku
- Dluh x pohledávka
 - Např. u koupě: povinnost zaplatit KC; povinnost převzít předmět koupě; umožnit nabytí VP; povinnost odevzdat věc

Jan Gergel 2020 © 47

47

Zásady závazkového práva

- Autonomie vůle (§ 1746 odst. 2 OZ)
- Rovnost subjektů (x smluvní přímus)
- Ochrana slabší strany
- Ochrana dobré víry a poctivosti
- Pacta sunt servanda
- Zásada bezformálnosti

Jan Gergel 2020 © 48

48

Dělení závazků

- Dle charakteru právní úpravy
- Dle právních odvětví
- Dle typu – typické a?
- Dle charakteru dluhu
 - s dílčím plněním
 - s nedělitelným plněním
- Dle právního důvodu vzniku

Jan Gergel 2020 © 49

49

Dělení závazků

- Typy závazku
 - Závazky smluvní x mimosmluvní
 - Kauzální x abstraktní
 - Formální x neformální
 - Konsenzuální x reálné (výpůjčka x nájem)
 - Synallagmatické x asynallagmatické
 - Lukrativní x onerózní
 - Dle subjektu – jednoduché x společné
 - Podle odvětví – obchodní, občanské, pracovní
 - Typické x atypické (leasing)

Jan Gajdík 2020 ©

50

50

Vznik závazků

§ 1723/1 ObčZ: Závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá.

- Právní jednání (smlouva)
- Protiprávní čin (náhrada újmy)
- Právní událost (NŠ na základě kvalifikované události)
- Protiprávní stav (imise vzniklé na základě vis maior)
- Jiné právní skutečnosti (zákon, konstitutivní rozhodnutí)
- Ustanovení o závazcích, které vznikají ze smluv, se použijí přiměřeně i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností.

Jan Gajdík 2020 ©

51

51

Obsah závazků

- Konglomerát různých dílčích subjektivních práv a subjektivních povinností, které vůči sobě strany mají
 - většinou nelze říci, že jedna strana je věřitel a druhá dlužník, často se strany ocitají jednou v postavení dlužníka, jindy v postavení věřitele
- základ → právo věřitele požadovat majetkovou hodnotu (plnění) od dlužníka je označováno jako **pohledávka**, povinnost dlužníka plnění věřiteli poskytnout se nazývá **dluhem** (§ 1721)
 - Zásadně nemůže existovat dluh bez odpovídající pohledávky, ale ani pohledávka bez odpovídajícího dluhu

Jan Gajdík 2020 ©

52

52

Příklady

- V jakém postavení jsou vůči sobě následující smluvní strany?
 - Kupující vůči prodávajícímu ohledně povinnosti uhradit kupní cenu?
 - Kupující vůči prodávajícímu ohledně práva z vadného plnění předmětu koupě?
 - Kupující vůči prodávajícímu ohledně volba konkrétního práva z vadného plnění (oprava věci, dodání nové věci, odstoupení od smlouvy)?
 - Pronajímatel vůči nájemci ohledně povinnosti složit vratnou kauci a předat pronajímaný byt?
 - Poskytovatel zdravotní péče vůči příkazci a ošetřovanému ohledně postupu s péčí řádného odborníka, úhrady odměny za tyto služby a poskytnutí potřebné součinnosti k poskytnutí zdravotní péče?

Jan Gajdík 2020 ©

53

53

Obsah závazků

- Konstitutivní (utvářecí) práva: oprávnění strany závazku jednostranným projevem vůle naložit, změnit nebo zrušit obligaci
 - uplatnění utvářecího práva zásadně nelze podmínit a odvolat (jsou výjimky)
 - Např. výpověď smlouvy, uplatnění práv z vadného plnění, prominutí dluhu
- Měkké povinnosti (povinnost vůči sobě samému)
 - povinnosti, jejichž dodržení není vynutitelné druhou stranou
 - povinnosti, jež má strana jen vůči sobě, ale pokud je nesplní, tak si tím většinou ublíží – povinnost kupujícího prohlédnout si kupující věc (§ 2304)

Jan Gajdík 2020 ©

54

54

Obsah závazků

- Dluh v rámci závazkového práva
 - ObčZ formuluje povinnost dlužníka k určitému typovému chování (§ 1789)
 - aktivní chování
 - pasivní chování (právně významné)
- Pohledávka v rámci závazkového práva
 - splatnost pohledávky (vznik nároku)
 - nároky na vlastnost pohledávky
 - splnitelnost pohledávky (§ 1962/1: Je-li čas plnění ve prospěch obou stran, nemůže věřitel požadovat plnění předčasné, ani dlužník předčasné plnit dluh.)

55

55

Obsah závazků

- **Dokonalé obligace**
 - Věřitel může v případě nutnosti pohledávku prosadit skrze žalobu a soudní vynucení
- **Nedokonalé obligace**
 - Chybí prvek prosaditelnosti; R. Jhering: „Oheň, který nehoří, světlo, které nesvítí...“
 - Pohledávku z nedokonalé obligace nelze zpravidla použít k jednostrannému započtení (§ 1987i)
 - Příklady nedokonalých obligací
 - tzv. **naturální obligace** → zákon přímo sdílí, že pohledávka nelze prosadit (§ 1874)
 - v dohodě mezi dlužníkem a věřitelem lze docílit i aspektu prosaditelnosti
 - **promílená pohledávka** (§ 609) – úhradou nedochází k bezdůvodnému obohacení
 - pohledávka, u níž je prosaditelnost smluvně vyloučena (*pactum de non petendo*)
 - splnění morální povinnosti nebo plnění ze **společné služby**
 - pohledávka na vrácení plnění poskytnutého za účelem zakázaným nebo zcela nemožným (§ 599b)

Jan Gergel 2020 ©

56

Pluralita subjektů

Jan Gergel 2020 ©

57

Subjekty a jejich pluralita

Kdo může být stranou závazku?

- jakákoli osoba (FO, PO, stát)
- některá pravidla se však vztahují pouze k určitým osobám
 - podnikatel (§ 420) x spotřebitel (§ 419)
 - § 2000 – ochrana proti šnérovacím smlouvám
- rozlišujeme závazky dvoustranné a vícestranné
- na jedné straně může být více subjektů (osob)
 - smluvní strany (hmotněprávní pojem) x účastníci (procesní pojem)
 - **societas, společnost**

Jan Gergel 2020 ©

58

Posouzení plurality

- Jedná se o **společný dluh / společnou pohledávku?**
 - Pluralita věřitelská / dlužnická
- Má být v dané věci poskytnuto **dělitelné** nebo **nedělitelné** plnění?
- Jedná se o plnění **dílič** či **solidární**?

Jan Gergel 2020 ©

59

Posouzení plurality

- Zaváže-li se několik dlužníků k téměř plnění, nebo zaváže-li se dlužník několika věřitelům k téměř plnění, spravují se společný dluh i společná pohledávka **podle zásad o spoluvlastnictví**.
- Je-li na jedné ze stran více osob, má druhá strana právo požadovat určení **společného zástupce pro účely doručování**. Neučiní-li tak, určí tohoto zástupce na návrh soud.
- **Nedělitelné plnění** může věřitel požadovat na kterémkoli z několika dlužníků, ledaže z povahy závazku plyne, že **dluh může být splněn jen společnou činností dlužníků**.
- Je-li dlužník zavázán několika věřitelům k nedělitelnému plnění, není povinen plnit některému z věřitelů, ledaže ten mu dá **průměrnou jistotu**, nebo **dohodnou-li se na tom všichni věřitelé**. Žádá je **spoluvěřitel**, který dostal celé plnění, vůči ostatním ničím povinen, závisí na poměru mezi spoluvěřiteli, jinak se má za to, že není povinen ničím.
- Každý z několika spoludlužníků **dělitelného plnění** je dlužen jen svůj díl a každý z několika věřitelů **dělitelného plnění** je věřitelem jen svého dílu, ledaže smlouva, zákon nebo rozhodnutí soudu stanoví jinak.
- Bylo-li ujednáno, že **kterýkoli z věřitelů může žádat celé plnění**, splní dlužník celý dluh tomu, kdo o splnění požádal první. Splní-li dlužník celý dluh jednomu ze spoluvěřitelů, nemohou již ostatní po něm nic požadovat.

Jan Gergel 2020 ©

60

DLUŽNICKÁ pluralita

- **Díliči společenství dlužníků**
 - Každý je dlužen jen svůj díl – vychází z řazení
 - Jen u díličho plnění
- **Nerozlučné společenství dlužníků**
 - Více dlužníků je povinno plnit veškeru (za součinnosti všech)
 - Nutnost součinnosti – právní či faktické důvody
- **Solidární společenství dlužníků**
 - „Jeden za všechny, všichni za jednoho“
 - Prodávěcí věřitelé vůči jednomu spoludlužníkovi → vůči všem
 - VPD: shodná výše podílů spoludlužníků (§ 1875)
 - VPD: spoludlužníci jsou podnikatelé (§ 1874)
 - Prevence a následný regres
- **Zvláštní případ plurality dlužníků dle § 1869**
 - Nedělitelné plnění může věřitel požadovat na kterémkoliv z dlužníků

Jan Gergel 2020 ©

61

VĚŘITELSKÁ pluralita

- Dílčí společenství věřitelů**
 - Každý z věřitelů oprávněn je ze své části
 - Zvláštní pravidlo o plnění celého dluhu jednomu věřiteli § 1871
- Nerозdílne společenství věřitelů**
 - Pohledávka přisluží nedělitelně všem věřitelům
- Solidární společenství věřitelů**
 - Každý z věřitelů může požadovat celé plnění
 - Dlužník splní tomu, kdo jej vyzval jako první, vzájemně vyrovnání NOZ neřeší
 - Spojení povinnosti dlužníka a práva jednoho ze spoluvěřitelů → zánik pohledávky do výše podílu tohoto spoluvěřitele
- Zvláštní případ společenství věřitelů dle § 1870**
 - Více věřitelů má po dlužníkovi právo na nedělitelné plnění a nejde přitom o nerозdílne či solidární společenství
 - Dlužník plní po dohodě / poskytnutí jistiny

Jean Gergely 2020 ©

62

Konkurence zákonných ustanovení

- § 1878/2:** Spojí-li se pohledávka a dluh v osobě jednoho ze spoluvěřitelů, zanikají tím i pohledávky ostatních spoluvěřitelů vůči dlužníkovi.
- § 1994:** Splynutím práva věřitele a povinnosti jednoho z dlužníků zavazancých společně a nerозdílne zaniká dluh do výše odpovídající podílu tohoto spoludlužníka. *Splynutím povinnosti dlužníka a práva jednoho z věřitelů oprávněných společně a nerозdílne zaniká pohledávka do výše odpovídající podílu tohoto spoluvěřitele.*

Jean Gergely 2020 ©

63

Konkurence zákonných ustanovení

Důvody na straně VĚŘITELSKÉ (D se stane dědicem V1)

Důvody na straně DLUŽNICKÉ (V1 se stane dědicem D)

Jean Gergely 2020 ©

64

Ke společným závazkům ve výkonu rozhodnutí

20 Cdo 426/2004

- Aby bylo možné na základě podkladového rozhodnutí soudy prvního stupně vymáhat celý dluh po povinném, muselo by být ve výroku vysloveno, že **žalovaní jsou povinni ho splnit společně a nerозdílne** nebo že jsou **povinni dluh zaplatit s tím, že v plnění jednoho z nich zaniká povinnost ostatních**. Není-li tomu v souzené věci tak a soudní rozhodnutí ukládá čtyřem žalovaným povinnost k dělitelnému plnění, aniž bylo určeno, jaké jsou konkrétní povinnosti jednotlivých povinných vůči oprávněnému a mezi nimi navzájem, je třeba vycházet z fikce stanovené v § 40 odst. 3 zákona č. 120/2001 Sb., že všichni povinni jsou zavázáni splnit povinnosti rovným dílem.

21 Cdo 2937/2014

- Jestliže soudní rozhodnutí ukládá (v rozporu s ustanovením § 47 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb., směněného a šekového) dvěma žalovaným povinnost k peněžitému (dělitelnému) plnění, aniž bylo určeno, jaké jsou konkrétní povinnosti jednotlivých žalovaných vůči žalobci a mezi nimi navzájem, je třeba vycházet z fikce stanovené v ustanovení § 40 odst. 3 ex. ř., že všichni žalovaní (povinni) jsou zavázáni splnit povinnosti rovným dílem.

Jean Gergely 2020 ©

65

„Falešná“ solidarita

31 Cdo 2307/2013

- Jsou-li na základě stejné právní skutečnosti splněny předpoklady vzniku jak nároku na náhradu škody, tak i nároku na vydání bezdůvodného obohacení, a to vůči různým osobám, je poškozený oprávněn uplatnit oba tyto nároky a vyžadovat plnění od kterékoliv odpovědné osoby, případně i ode všech, s tím, že se mu celkově může dostat pouze té částky, o kterou přišel; v rozsahu plnění jedné povinné osoby zaniká nárok oprávněného (věřitele) i vůči druhému povinnému (tzv. **falešná solidarita**).
- Existence nároku poškozeného na vydání bezdůvodného obohacení od toho, kdo je na jeho úkor získal, tak nezabavuje poškozeného práva požadovat náhradu škody od osoby, která naplnila předpoklady odpovědnosti za škodu, způsobenou odčerpáním peněz ve prospěch obohaceného.

Jean Gergely 2020 ©

66

Příklady

Křemílek a Vochomůrka si půjčili od společnosti JETELM částku 200.000,- Kč. Křemílek se tuto částku zavázal vrátit do 10. 3. 2019, Vochomůrka pak do 20. 3. 2013.

- Je takové ujednání možné?
- Může věřitel vymáhat po Křemílkovi celé plnění?

Jean Gergely 2020 ©

67

Příklady

Pat a Mat se rozhodli podniknout cestu kolem světa. Za tímto účelem si zakoupili osobní automobil poháněný řepkovým olejem za cenu 200.000,- Kč, který byl ve spoluvlastnictví pana Hrabíše a společnosti ANOfert. Při uzavření kupní smlouvy došlo k převzetí věci, k zaplacení kupní ceny však ještě nedošlo.

- Popište, zda došlo ke vzniku nějakých společenství
- Může pan Hrabíš žalovat Pata na zaplacení celé kupní ceny?
- Jak by měl pan Hrabíš postupovat, když by Mat chtěl plnit pouze ANOfertu, s čímž Hrabíš nesouhlasí.
- Změnila by Vaše odpověď, když by Mat byl již dříve Hrabíšem, ale ANOfert s plněním jen Hrabíšovi zásadně nesouhlasí?

Jan Gergel 2020 ©

68

68

Příklady

Kulík, Dulík a Bubík vlastnili a provozovali hospodu, Kulík zároveň vlastní a provozuje luxusní hotel Kačerov. Od strýčka Skrblíka si zapůjčili jeden milion korun na nové vybavení hospody. Splatnost byla nastavena 24. 2. 2019, žádný z nich však nezaplatil.

- Jak má strýček Skrblík co nejefektivněji postupovat?

Jan Gergel 2020 ©

69

69

Příklady

Pat a Mat se rozhodli podniknout cestu kolem světa. Za tímto účelem si zakoupili osobní automobil poháněný řepkovým olejem za cenu 200.000,- Kč, který byl ve spoluvlastnictví pana Hrabíše a společnosti ANOfert. Při uzavření kupní smlouvy nedošlo k převzetí věci ani k zaplacení kupní ceny.

- Popište, zda došlo ke vzniku nějakých společenství
- Může pan Hrabíš žalovat Pata na zaplacení celé kupní ceny?
- Může Pat s Matem žalovat pana Hrabíše na vydání automobilu?
- Jak by měl pan Hrabíš postupovat, když by Mat chtěl plnit pouze ANOfertu, s čímž Hrabíš nesouhlasí.

Jan Gergel 2020 ©

70

70

Příklady

Král Robert půjčil svým třem dětem – Myrcelle, Tommenovi a Jofferymu 90.000,- Kč. Zároveň bylo ujednáno, že jsou potomci zavázáni společně a nerozdílně. V průběhu zápůjčky král Robert nejmladšímu Tommenovi jeho část dluhu prominul, a když došlo na splatnost, byl k plnění vyzván nejstarší potomek.

- Kolik bude povinen k úhradě?
- Jakým způsobem bude realizován následný regres?
- Král Robert postoupí pohledávku za jedním z bratrů (Tommen) lordu Varysovi (bez ohledu na předchozí prominutí). Kdo, po kom a v jaké výši může uplatnit svoji pohledávku?

Jan Gergel 2020 ©

71

71

Příklady

Čmelda a Brumda dluží brouku Kvapníkovi 100 tisíc společně a nerozdílně. Tento vyzval Brumdu k úhradě celého dluhu, ten však nemohl sehnat Čmeldu a notifikovat ho. Vzpomněl si však, že Kvapník dluží Čmeldovi 80 tisíc.

- Můžete této informace Brumda nějak využít?

Jan Gergel 2020 ©

72

72

Příklady – řešení

- § 1984/1: Dluží-li dlužník společně a nerozdílně s jinými, může proti věřiteli započíst pohledávku svého spoludlužníka jen do výše podílu spoludlužníka na společném dluhu.
- § 1984/2: Dlužník věřitelů oprávněných společně a nerozdílně může vůči některému ze spoluvěřitelů započíst to, co mu spoluvěřitel dluží, jen do výše jeho podílu na společném pohledávce.

Jan Gergel 2020 ©

73

73

Příklady

Hurvínek a Mánička, dva bezdomovci, obsadili dům. Vlastník Spejbl se domáhá vydání bezdůvodného obohacení.

- Po kom, jak a co může požadovat?

Jan Gajdál 2020 © 74

74

Příklady

„Hanče, Kuba, Hajnej jsou povinni zaplatit Trautenberkovi 150 000 Kč do 15 dnů od právní moci rozsudku.“

- § 40/3 exekučního řádu
- R 20/1970 (2 Cz 15/69)

Jan Gajdál 2020 © 75

75

Příklady

Úvěr ve výši 30.000 Kč si od společnosti A vezme Karel a dvě jeho společnosti AFC, s. r. o. a BFC, s. r. o.

- Kolik jsou povinni platit jednotliví dlužníci?

Jan Gajdál 2020 © 76

76

Příklady

Subjekt má více solidárně zavázaných dlužníků. Může postoupit pohledávku pouze vůči jednomu z nich? Jaký bude vztah více věřitelů? Co když jeden z dlužníků uzná svůj dluh?

Jan Gajdál 2020 © 77

77

Příklady – řešení

29 Odo 1162/2006

- Má-li více dlužníků splnit dluh témuž věřiteli společně a nerozdílně, je věřitel oprávněn postoupit pohledávku ve smyslu ustanovení § 524 a násl. obč. zák. i jen vůči některému z těchto dlužníků. Postupník se v takovém případě stane věřitelem pohledávky pouze ve vztahu k tomuto dlužníku; ostatní spoludlužníci jsou k témuž plnění i nadále zavázáni postupiteli.

33 Odo 716/2002

- Splatnost závazků jednotlivých solidárních dlužníků (zavázaných ve smyslu § 511 odst. 2 obč. zák.) nemusí být totožná a závazek každého z nich se také zvlášť promlčuje; z toho vyplývá, že i přerušení a stavení promlčení, k němuž došlo ve vztahu k jednomu ze spoludlužníků, nepůsobí vůči ostatním. Samostatnost vzniku splatnosti závazku doplňují kupní cenu znamenají, že i povinnost uhradit smluvní pokutu a úrok z prodlení při prodlení s plněním tohoto závazku mohla vzniknout u solidárně zavázaných dlužníků samostatně.

Jan Gajdál 2020 © 78

78

Pojmy k zapamatování

- Závazek, pohledávka, dluh
- Jednostranné, vícestranné závazky
- Kauza závazku
- Pluralita subjektů, dílčí společenství, aktivní a pasivní solidarita, nedělitelné plnění
- Splnitelnost, splatnost, prodlení

Jan Gajdál 2020 © 79

79

Doplňková literatura

- [Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník](#)
- TINTĚRA, Tomáš, PODRAZIL, Petr, PETR, Pavel. *Základy závazkového práva*, 1. díl. 1. vyd. Praha: Leges, 2016, 288 s.
- TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, 200 s.
- RONOVSÁ, Kateřina, DOBROVOLNÁ, Eva, LAVICKÝ, Petr. *Úvod do soukromého práva: zvláštní část*. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2017, 126 s.
- LAVICKÝ, Petr. *Solidární závazky*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, 90 s.

Jan Gergel 2020 ©

80

Kontraktační proces

Jan Gergel 2020 ©

81

K zásadám smluvního práva

- Autonomie vůle → smluvní svoboda
 - X Smluvní přímus
 - Na základě právního předpisu
 - Na základě smlouvy
 - Volnost výběru smluvního typu a partnera, utváření obsahu, forma smlouvy, volnost kontraktačního procesu
- Ochrana slabší smluvní strany
- *Pacta sunt servanda*
- Dobrá víra
- Bezformálnost

Jan Gergel 2020 ©

82

Smlouva

- Projev vůle stran zřít mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy (§ 1724/1 NOZ)
 - Vicestranné právní jednání
 - Předmětem je plnění majetkové povahy
 - Pohledávka x dluh
- x **Dohoda**
 - Terminologický rozdíl – nevede ke vzniku závazku, ale k jinému výsledku (např. změně)
 - Dohoda o postoupení pohledávky, dohoda o srážkách ze mzdy...
- Závazek vzniká
 - Ze smlouvy
 - Z protiprávního činu
 - Z jiné způsobilé právní skutečnosti

Jan Gergel 2020 ©

83

Smlouva

- § 1724/1: Smlouvou projevují strany vůli zřít mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy.
- § 1724/2: Ustanovení o smlouvách se použijí přiměřeně i na projev vůle, kterým se jedna osoba obrací na osoby jiné, ledaže to vylučuje povaha projevu vůle nebo zákon.
- § 1725: Smlouva je uzavřena, jakmile si strany ujednaly její obsah. V mezích právního řádu je stranám ponecháno na vůli svobodně si smlouvu ujednat a určit její obsah.

Jan Gergel 2020 ©

84

Slib a společenská služba

- Slib zavazuje (§ 3/2 písm. d) NOZ)
 - Slib plnění druhé smluvní straně vyžaduje akceptaci (x prominutí dluhu § 1995 NOZ)
- Závazky z jednostranných právních jednání
 - Záruka, slib odškodnění, veřejná nabídka
- Společenská služba – chybí vůle stran být vázán
 - Plnění z pouhé společenské služby není darováním, je-li z chování stran zřejmé, že se nechtějí smluvně vázat (§ 2055 odst. 2 NOZ)

Jan Gergel 2020 ©

85

Proces vzniku smlouvy

Nabídka
←————→
Akceptace

- Smlouva je uzavřena, jakmile si smluvní strany ujednaly její obsah – o obsahu dojde mezi stranami ke konsensu
- Obecně: smlouva je uzavřena v okamžiku, kdy přijetí nabídky nabývá účinnosti
 - Dispozitivní úprava (SOZ – kogentní)
- Vyhradí-li si tedy oferent nebo obláť určitou formu pro uzavření smlouvy (nebo pro objednávky), je tím vázána i druhá strana

86

Nabídka

- Náležitosti (§ 1731 a násl. NOZ)
 - Podstatné náležitosti smlouvy
 - Důl – bezúplatný převod věci
 - Výše úplaty u úplatných závazků
 - Umožnění jednoduchého a nepodmíněného přijetí (ANO)
 - Vůle navrhovatele být pro případ přijetí vázán
 - Určitost obláť (osoba, již je nabídka určena)
- Nedostatk nabídky
 - Chybí určitost obsahu, vůle a adresáta → výzva k podání nabídky (§ 1733)
 - Chybí určitost adresáta → veřejná nabídka (§ 1780)
 - Musí být jasná vůle být vázán pro případ přijetí
 - Náhrh při podnikatelské činnosti – dodat zboží / službu za určitou cenu (§ 1732/2)
 - Chybí určitost adresáta a vůle být vázán → veřejný příslib

87

Nabídka

Nabídka (objednávka)

- ✓ Identifikace navrhovatele
- ✓ Individuálně určený obláť (x veřejná nabídka)
- ✓ Úmysl být smlouvou vázán (x výzva k podávání nabídek)
- ✓ Podstatné náležitosti – předmět, cena (x výzva k podávání nabídek)
- ✓ Akceptování jednoduchým a nepodmíněným způsobem (x výzva k podávání nabídek)
- ✓ Nesmí být vyloučena závaznost („nabídka je nezávazná“)

88

Zánik nabídky

- Zrušení nabídky
 - I neodvolatelná nabídka lze zrušit
 - Zrušení musí přijít nejpozději s nabídkou
- Odvolaí nabídky
 - Nabídka může být neodvolatelná
 - I odvolatelná nelze odvolat ve lhůtě pro přijetí
 - Odvolaí musí přijít nejpozději před odesláním přijetí nabídky
- Odmítnutí nabídky / protinávrhem
- Uplynutím času
 - Ústní nabídka – lhůta bezodkladně
 - Písemná nabídka vůči nepřítomné osobě – lhůta stanovená / přiměřená
- Smrti (v případě osobních závazků), ztráta svéprávnosti
- Prohlášením konkurzu (zákon č. 182/2006 Sb.)

89

Zánik nabídky

Zrušení nabídky

Odvolaí nabídky

90

Lhůty pro přijetí nabídky

- Ústní nabídka
 - Bezodkladně
 - I písemná nabídka vůči přítomné osobě
 - X dispozitivní ujednání
- Písemná nabídka vůči nepřítomné osobě
 - Lhůta uvedená v nabídce / lhůta přiměřená
 - Přiměřenost povaze závazku
 - Přiměřenost rychlosti prostředků komunikace
- Pozdní přijetí nabídky (§ 1743)
 - Má účinky včasného přijetí, pokud navrhovatel bez zbytečného odkladu alespoň ústně sdělí, že přijetí považuje za včasné
 - I konkludentní chování navrhovatele (přistavení kamionu)
 - Ods. 2 – přijetí odesláno včas, neobvyklou přepravu – včasné přijetí, ledaže navrhovatel alespoň ústně BZO nesdělí opak

91

Přijetí nabídky

- **Projevení včasného souhlasu s nabídkou navrhovatelí**
 - Mlčení nebo nečinnost samy o sobě přijetím nejsou (x §1995)
- **Projev vůle obsahující dodatky, výhrady, omezení**
 - → odmítnutí nabídky → nová nabídka
 - „**Podstatné odchylky a dodatky**“ – kupní cena, placení, jakost, množství, místo a doba dodání, rozsah odpovědnosti, řešení sporů (čl. 19 CIGS).
- **Odpověď s dodatkem nebo odchylkou, která podstatně nemění podmínky smlouvy**
 - → přijetí nabídky
 - X navrhovatel může BZO takové přijetí odmítnout
 - Takový způsob přijetí lze vyloučit x považovat za přijetí už při učinění nabídky

Jan Gergel 2020 ©

92

92

Přijetí nabídky

Smlouva je uzavřena, kdy přijetí nabídky nabude účinnosti (Dojítí vyžaduje, aby se jednostranné právní jednání dostalo do sféry dispozice navrhovatele, kdy adresát má možnost se s jeho obsahem seznámit. Nevýžaduje se vědomost navrhovatele o přijetí)

- **Nabídka** (oferent)
- **Akceptace** (oblát, akceptant)
- **Uzavření smlouvy** (ujednání obsahu)
- **Soutěž o nejvhodnější nabídku**
- **Předsmuvní odpovědnost** (vzniklé náklady i ušlý zisk)
 - Nepoctivé vedení kontraktace (bez úmyslu uzavřít smlouvu)
 - Bezodůvodné ukončení kontraktace (bez spravedlivého důvodu)

Jan Gergel 2020 ©

93

93

Přijetí nabídky

- **Přijetí nabídky lze zrušit, pokud zrušení dojde navrhovatelí nejpozději s přijetím nabídky**
- **Nabídka určená více osobám**
 - Uzavření smlouvy okamžikem přijetí všech osob → poslední z nich
 - Pokud navrhovatel chtěl, aby se smluvní stranou staly všechny tyto osoby
- **Konkludentní přijetí nabídky**
 - S přihlédnutím k obsahu nabídky, praxi mezi stranami, obvyklost

Jan Gergel 2020 ©

94

94

Domněnka nabídky

- „Má se za to, že návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu učiněný při podnikatelské činnosti reklamou, v katalogu nebo vystavením zboží je nabídkou s výhradou vyčerpání zásob nebo ztráty schopnosti podnikatele plnit.“

Jan Gergel 2020 ©

95

95

Příklady

- *Pan Šmoula poslal panu Královi nabídku v tomto znění: Prodám 100 ks propisek balených po 10 s cenou 79,- Kč za kus. Pan Král okamžitě odpověděl slovy: nabídku přijímám, zaplám hotově. Došlo k přijetí nabídky, vidíte zde nějaký problém?*
- *Paní Kadrnožková zveřejnila na internetu inzerát na prodej štěňat jezevčků. Na ten ji odpověděla paní Mánička emailem: napsala, že by si ráda jedno ze štěňat koupila. Paní Kadrnožková na to okamžitě odpověděla, že si pro malé štěně, které bude stát 5.000,- Kč, může přijet na konci října. Jaký je náš názor na celou situaci? Co je oferta a co akceptace? V jakém okamžiku došlo ke vzniku závazku – přijetí oferty?*

Jan Gergel 2020 ©

96

96

Příklady

- **Byla uzavřena smlouva?**
 - Rodiče se dohodli na tom, že se jejich právě narozený syn bude jmenovat Jan.
 - Rodiče se dohodli na tom, že svému dvouletému synovi budou říkat Jenda.
 - Martin se po telefonu dohodl s Ditou, že jí půjčí 20 000,- Kč.
 - Tomáš napsal Blance e-mail, že jí promíjí dluh ze smlouvy o dílo ve výši 15 000,- Kč.
 - Babička požádala Mirku, aby jí dovezl k lékaři, Mirek souhlasil
 - Čtyřletý Kája nastoupil v Ostravě do tramvaje a jel dvě zastávky
 - Valná hromada akciové společnosti přijala změnu stanov

Jan Gergel 2020 ©

97

97

Zvláštní způsoby uzavírání smluv

- Strany si mohou ujednat vlastní postup pro uzavírání smluv
 - Přiměřeně se aplikují ustanovení o nabídce a přijetí
 - Výjimky: překvapivé ujednání v OP, jednostranné změny OP
- Veřejná nabídka
- Dražba
- Veřejná soutěž o nejlepší nabídku

Jan Gergel 2020 ©

98

98

Veřejná nabídka

- Nabídka adresovaná nikoli konkrétní osobě
 - **Vůle oferenta být vázán pro případ přijetí**
 - Jinak výzva k podávání nabídek
- Příjemce – kdokoliv, kdo splňuje podmínky
- Přijetí veřejné nabídky
 - Časová priorita (více přijetí současně – volba oferenta)
 - Oznamovací povinnost (důsledky jejího nedodržení)
- **Domněnka veřejné nabídky** – návrh dodat zboží nebo poskytnout službu za určenou cenu při podnikatelské činnosti (§ 1732/2)

Jan Gergel 2020 ©

99

99

Veřejná soutěž o nejvhodnější nabídku

- Soutěž o nejvhodnější neurčitým osobám
 - Písemně
 - Předmět plnění a obecně obsah zamyšlené smlouvy
 - Způsob podávání nabídek
 - Lhůta pro podávání a pro vyhodnocení
- Volba je na vyhlášovateli – povinnost oznamovací
- Zákaz změny podmínek (lze vyhradit)
- Možnost odmítnout všechny nabídky, jen pokud si to vyhlášovatel vyhradí
- Nemá vazbu na veřejné zakázky

Jan Gergel 2020 ©

100

100

Dražba

- Způsob uzavření smlouvy přiklepem
- Dražba s výhradou x bez výhrady (nelze odmítnout)

Jan Gergel 2020 ©

101

101

Vznik smlouvy

- **Konsensus = ujednáním obsahu**
 - Nezbytný rozsah konsensu:
 - Podstatné náležitosti smlouvy
 - Vymezení dluhu u nepojmenovaných smluv
- **Předání věci u reálných smluv** (výpůjčka § 2193)
 - Uzavření reálné smlouvy jako konsensuální = inominální
- Jiné náležitosti, bez kterých smlouva nevznikne
 - Např. schválení právního jednání soudem za nezletilého
 - Např. vydání nákupního povolení na zbraň kat. B

Jan Gergel 2020 ©

102

102

Disens – není shodná vůle stran

- **Skrytý disens**
 - Strany uzavřou smlouvu bez náležitosti, kterou měly ujednat
 - Na projev jejich vůle se hledí jako na uzavřenou smlouvu, pokud lze předpokládat, že by i bez této náležitosti smlouvu uzavřely
- **Zjevný disens**
 - Předchozí příklad, ale jedna ze stran dala najevo, že pro ni ujednání takové náležitosti je předpokladem pro uzavření
- **Normativní konsensus** (§ 556 an.)
 - Nelze zjistit úmysl jednáčích, projevu vůle se přisoudí význam, který by mu přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen

Jan Gergel 2020 ©

103

103

Forma smlouvy

- Zásada bezformálnosti
 - Výjimky: zákon, dohoda stran
- Formy: ústní / písemná (+ověřený podpis) / veřejná listina
 - Písemná forma - § 561; např. zřízení věcného práva k nemovitosti
 - Forma veřejné listiny - § 3026/2; např. dědická smlouva
- Strany si mohou potvrdit písemně ústně uzavřenou smlouvu (§ 1757/2 – účinky při podnikání) → **potvrzující dopis**
- Formu stanoví zákon a strany ji nedodrží = **absolutní neplatnost**
- Formu stanoví ujednání stran = **relativní neplatnost**

104

Druhy smluv

- Pojmenované a nepojmenované (inominátní)
- Reálné a konsensuální
- Úplatné a bezúplatné
- Dvoustranné a vícestranné
- Smlouvy závislé (§ 1727)
- Spotřebitelské, uzavírané adhezním způsobem
- Smlouvy odvážné
- Věcnéprávní, rodinnéprávní, dědická...

105

Přípravná smlouva

- § 1748 - § 1750
- obsah smlouvy má být ještě doplněn
 - obecně zakotvena vyvratitelná domněnka - doplnění podmínkou účinnosti (§ 1747)
- obsah smlouvy má být doplněn třetí stranou nebo soudem (§ 1749 NOZ)
 - není-li doplněn v přiměřené lhůtě nebo odmítne-li, doplní soud
 - návrh na doplnění lze podat ve sjednané lhůtě, jinak jeden rok od uzavření (x domněnka zrušení smlouvy od počátku - 1750 NOZ)

106

Smlouva o smlouvě budoucí

- § 1785 a násl.
- Forma není stanovena
- Obsah budoucí smlouvy musí být určen alespoň obecným způsobem
- Soud může určit i obsah smlouvy
- *Clausula rebus sic stantibus* je spojena s informační povinností, jinak náhrada škody
- K vyzvání k uzavření smlouvy je dispozitivní lhůta 1 rok (prekluzivní), od okamžiku, kdy měla být uzavřena – 1 rok promlčecí lhůta

107

Smlouva ve prospěch třetího

- § 1767 a násl.
- Jestliže má být plněno třetí osobě (*tertius*)
- Má třetí osoba právo na plnění x pouhé platební místo (vyvratitelná domněnka, že má právo na plnění, má-li být plněno převážně k jejímu prospěchu)
- Dlužník má vůči ní stejné námitky jako vůči věřiteli
- Důsledky odmítnutí – nikdy právo neměla a stipulant může chtít plnění pro sebe (x účel a obsah smlouvy)

108

Smlouva o plnění třetí osoby

- Strana se zaváže, že zajistí, **aby třetí osoba plnila**
 - → přimluví se u třetí osoby, aby plnění poskytla
- Strana se zaváže, že **třetí osoba splní to, co bylo ujednáno**
 - → nahradí škodu, pokud třetí osoba nesplní

109

Předsmluvní odpovědnost

1. Jednání s počátečním úmyslem smlouvu neuzavřít (§ 6, § 1728/1)
2. Neposkytnutí relevantních informací (§ 1728/2, § 1730/1)
3. Bezodůvodné ukončení jednání o smlouvě (§ 1729)
 - NŠ v rozsahu ztráty z neuzavřené smlouvy v obdobných případech
4. Ochrana důvěrných informací (§ 1730/2)
 - Zde je i nárok na vydání BO mimo nárok na NŠ

Jan Gergel 2020 ©

110

110

Příklady

Truhlář Ferdinand se večer v hospodě dohodl se svým sousedem Tondou Pirkem na výrobě nového stolu pro jeho advokátní kancelář. Pláclí si s tím, že truhlář stůl vyrobí z lamina za cenu 12 000,- Kč a dodá jej do konce března. Tonda Pírko dva dny poté poslal do truhlárny dopis, ve kterém shrnoval vše podstatné z jejich dohody, avšak s tím rozdílem, že deska stolu má být z dubového dřeva.

Jan Gergel 2020 ©

111

111

Příklady

Panu Mejstříkovi přišel dopis od společnosti prodávající kuchyňské nádobí. Obsahoval návrh na uzavření kupní smlouvy na sadu hrnců v ceně 20 tisíc Kč. V dopise byl dovětek „Neodmítnete-li na náš návrh do pěti dnů, považujeme smlouvu za uzavřenou.“

Jan Gergel 2020 ©

112

112

Příklady

František měl od Tomáše již půl roku vypůjčené kolo. Tomáš si mezi tím koupil nové a to staré nabídnul ke koupi Františkovi. Ten souhlasil, smlouvu uzavřeli se zpětnou účinností k okamžiku výpůjčky.

Jan Gergel 2020 ©

113

113

Obchodní podmínky

- Část obsahu smlouvy lze určit odkazem na obchodní podmínky, které navrhovatel připojí k nabídce nebo které jsou stranám známy. Odchylná ujednání ve smlouvě mají před zněním obchodních podmínek přednost.
- Odkáže-li strany v nabídce i v přijetí nabídky na obchodní podmínky, které si odporují, je smlouva přesto uzavřena s obsahem určeným v tom rozsahu, v jakém obchodní podmínky nejsou v rozporu; to platí i v případě, že to obchodní podmínky vylučují. Vyloučí-li to některá ze stran nejpozději bez zbytečného odkladu po výměně projevů vůle, smlouva uzavřena není.
- Při uzavření smlouvy mezi podnikateli lze část obsahu smlouvy určit i pouhým odkazem na obchodní podmínky vypracované odbornými nebo zájmovými organizacemi.

Jan Gergel 2020 ©

114

114

Obchodní podmínky

- Rozpor smlouvy a obchodních podmínek – platí smlouva
- Kolize doložek v rámci obchodních podmínek – *knock out rule*
- Rozpor mezi OP obou stran = platí zákonná úprava
- Pozor na spotřebitele – přísnější režim (např. smluvní pokuty, rozhodčí doložka ve VOP)
- Co TKP, Fidic? - § 1751 odst. 3 OZ

Jan Gergel 2020 ©

115

115

Obchodní podmínky

- Připojení k nabídce:
 - sečvaknutí s hlavní smlouvou
 - podepsání obchodních podmínek
 - „check box“ v internetovém formuláři
- Co odkaz na obchodní podmínky uveřejněné na internetu – ano, avšak platí zde požadavek prokázání jejich známosti druhé straně (I. **ÚS 2619/09**).
- V pochybnostech musí ten, kdo se OP dovolává, prokázat, že byly ke smlouvě připojeny nebo že byly druhé smluvní straně známy (**5 Cmo 318/97**).

116

Jednostranná změna obchodních podmínek

- Běžný obchodní styk s větším počtem osob zavazujících dlouhodobě k opětovným plněním stejného druhu
- Ujednání** o jednostranné změně OP (je třeba ujednat, jak se změna druhé straně **oznámí** – písemně, mailem...; dále je třeba druhé straně založit právo smlouvu **vypovědět** ve výpovědní době dostatečně k obstarání obdobných plnění od jiného dodavatele).
- Nelze výpověď podmínit povinností zaplatit smluvní pokutu, odstupné ani jiné sankce.

117

Překvapivé ujednání v OP

Překvapivé ujednání = neúčinná, ledaže je druhá strana přijme výslovně.

- Př. nepřiměřené sazby smluvních pokut, vzdání se práv z vad, limitace NŠ, vyloučení možnosti odstoupit od smlouvy, dlouhé výpovědní doby, nečitelnost...
- Nepostačí: „*Nedílnou součástí smlouvy jsou OP XXX, s nimiž se kupující řádně seznámil a tyto výslovně přijímá jako nepřekvapivé.*“ Rozdíl u odborníků – překvapivost se musí vykládat vzhledem k odbornosti a postavení).
- Doporučení: Ve smlouvě poukázat na překvapivá ujednání v OP (alespoň potenční).

118

Účinnost a závaznost smlouvy

Zpětná účinnost smlouvy

- Připustná (23 Cdo 5487/2014)
- Např. nájemní smlouva je uzavřena 23.11.2016 s tím, že nájem vznikl od 1.10.2016.

Smlouvu podepisuje neoprávněná osoba

- Nebrání platnosti smlouvy (§ 1760 OZ)
- Důležitá je obvyklost (posuzuje se objektivně)
- „Koupě naděje“
- Pb. nemožnost plnění § 580?

119

Účinnost a závaznost smlouvy

23 Cdo 5457/2014

- Smluvní retroaktivita je v oblasti občanského práva přípustná, jelikož jde o důsledek plynoucí ze zásadní smluvní autonomie. To znamená, že zpětně mohou účinky právního úkonu (jednání) působit, stanoví-li tak zákon nebo dohoda účastníků smluvního vztahu (dohoda však nesmí být v rozporu s kogentní normou).

§ 1760 ObčZ

- Skutečnost, že strana nebyla při uzavření smlouvy oprávněna nakládat s tím, co má být podle smlouvy plněno, sama o sobě neplatnost smlouvy nevyvolává.

120

Účinnost a závaznost smlouvy

Podpisové řády

- Pouze vnitřní účely (x odpovědnost zaměstnance 4,5 x mzdy)
- Pro třetí osoby nezávazné (ledaže věděly nebo vědět mohly)
- 28 Cdo 4008/2010** – stavbyvedoucí je oprávněn uzavírat dodatky týkající se technických věcí
- 23 Cdo 4931/2020** – stavbyvedoucí není obvykle oprávněn měnit nebo rušit smlouvu o dílo
- Pravidlo „*Vrchní prchní*“ – dobrá víra

121

Účinnost a závaznost smlouvy

- Účetní nemůže bez dalšího uznávat dluhy za podnikatele, uzavírat nové smlouvy na dodávku stavebního materiálu, ale může oznamovat postoupení pohledávky, vytvářet faktury, vést účetnictví (23 Cdo 4892/2008).
 - Ekonomický náměstek ředitele může akceptovat směnku (29 Cdo 2074/2000).
 - Ředitel bankovní pobočky je oprávněn sám podepisovat úvěrové i zástavní smlouvy nebo i k těmto jednáním pověřit další podřízenou osobu (33 Cdo 2839/99).
- = Jedná se o zastoupení zákonné, proto není potřeba k právnímu jednání předkládat jakékoli pověření.
- **Překročení zástupčího oprávnění:** Podnikatele zavazuje (x ledaže třetí osoba o překročení věděla nebo musela o něm vědět)

Jan Gergel 2020 ©

122

122

Opakování

- Jaký je rozdíl mezi závazkem, obligací, dluhem a pohledávkou?
- Co je předmětem závazku?
- Co je to oblát?
- Kdy je uzavřena smlouva?
- Kdy zaniká nabídka?
- Co se rozumí podstatnou odchylkou v případě akceptování nabídky, resp. kontranabídky?
- Kdy nastává pluralita subjektů?
- Co je to solidární plnění?

Jan Gergel 2020 ©

123

123

Opakování

- Jaké obecně platí pravidlo u krátkodobých smluv, jde-li o přechodná ustanovení?
- Čím je inspirován NOZ?
- Kdo je hlavním autorem NOZ?
- Co je to veřejná nabídka?
- Jaké jsou pojmové znaky nabídky?
- Co je to synalagmatický závazek?
- Co je lukrativní závazek?
- Co znamená zásada „pacta sunt servanda“?

Jan Gergel 2020 ©

124

124

Opakování

- V čem spočívá zásada autonomie vůle?
- Jaká normy jsou kogentní?
- V čem spočívá zásada bezformálnosti právního jednání?
- Co je to contra proferentem?
- Co znamená favor negotii?
- Co je to společenská služba?
- Jaký je rozdíl mezi výpůjčkou a zápůjčkou?
- Co je to inominát?

Jan Gergel 2020 ©

125

125

Příklady

- *Pan Rákosníček a pan Emanuel se dohodli, že kupní smlouvu jim připraví známý notář. Zašli za ním, sdělili mu vše podstatné, a on smlouvu sepsal. Za dva dny se u notáře oba znovu setkali, smlouvu si přečetli, a podepsali. Kdo je v tomto případě oferent a kdo akceptant?*

Jan Gergel 2020 ©

126

126

Příklady

- *Pan Princ poslal svému obchodnímu partnerovi nabídku na prodej rodinného domu ve kterém pan princ bydlel a označil tuto nabídku jako neodvolatelnou, jelikož peníze nutně potřeboval k úhradě svých dluhů. Hodinu poté, co pan princ podal nabídku v dopise poštovní přepravě se dozvěděl, že vyhrál 10M Kč. Má ještě nějakou šanci, že nebude muset uzavřít smlouvu?*

Jan Gergel 2020 ©

127

127

Příklady

- *Pan Štaflík si šel do obchodního domu koupit novou rychlovarnou konvici. Prošel si pozorovně vystavené zboží a nakonec se rozhodl pro konvici značky Eta. Ta byla ve slevě a podle štítku s cenou stále 999,- Kč. Když přišel k pokladně a chystal se zaplatit, oznámila mu prodavačka cenu 1.499,- Kč. Pan Štaflík nesouhlasil a domáhal se, aby mu byla konvice prodána za cenu 999,- Kč. Mj. argumentoval i tím, že smlouva byla uzavřena již v okamžiku, kdy si konvici vybral a vložil do košíku. Jaký je váš názor na celou situaci.*

Jan Gajdík 2020 ©

128

128

Příklady

- *Obchodní společnost KOMP s.r.o. se rozhodla darovat své staré počítačové vybavení některé nadaci v regionu. Zaslala proto nadaci Dítě v nouzi 14. března nabídku darování 10 ks počítačů s tím, že ji má nadace do 7 dnů oznámit, jestli počítače chce nebo ne. Tento dopis byl poštou doručen, nicméně dopis si ze schránky předseda nadace vyzvedl až 24. března, byl totiž „mimo“ (na dovolené). Ihned telefonoval společnosti KOMP s.r.o. a domáhal se darování s tím, že neměl možnost seznámit s nabídkou, protože byl na dovolené. Obchodní společnost mu však oznámila, že počítače již nemá, že je darovala jiné nadaci. Posuďte jednání obchodní společnosti a nadace, resp. jejího předsedy.*

Jan Gajdík 2020 ©

129

129

Doplňková literatura

- [Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník](#)
- TINTĚRA, Tomáš, PODRAZIL, Petr, PETR, Pavel. *Základy závazkového práva*, 1. díl. 1. vyd. Praha: Leges, 2016, 288 s.
- TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. 1. vyd. Praha: Leges, 2013, 200 s.
- RONOVSÁ, Kateřina, DOBROVOLNÁ, Eva, LAVICKÝ, Petr. *Úvod do soukromého práva: zvláštní část*. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2017, 126 s.
- TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2014, 392 s.
- ONDREJOVÁ, Dana. *Průvodce uzavíráním smluv*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 480 s.

Jan Gajdík 2020 ©

130

130

Doplňková literatura

- MAREK, Karel. OZ V PRAXI – UZAVÍRÁNÍ SMLUV [online]. *Bulletin advokacie.cz*. 2. 3. 2018 [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/oz-v-praxi-uzavirani-smluv>
- KUTNAR, Stanislav. Smlouvy z pohledu nového občanského zákoníku – základní přehled [online]. *Epravo.cz*. 18. 12. 2013 [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/smlouvy-z-pohledu-noveho-obcanskeho-zakoniku-zakladni-prehled-93107.html>
- ČECH, Petr. Osвобоzení procesu vzniku smlouvy [online]. *Epravo.cz*. 12. 12. 2013 [cit. 5. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/osvobozeni-procesu-vzniku-smlouvy-93165.html>

Jan Gajdík 2020 ©

131

131

Změna závazku

Jan Gajdík 2020 ©

132

132

Změna závazku

Změna závazku

- v subjektech
 - V osobě věřitele
 - V osobě dlužníka
- v obsahu

Jan Gajdík 2020 ©

133

133

Postoupení pohledávky

- Postupitel x postupník
- Nevyžaduje se souhlas dlužníka (účinnost: oznámením)
- Postoupit lze celou pohledávku (i část)
- Předmět postoupení:
 - Pohledávka (budoucí, podmíněná, nesplatná, nepeněžitá, promlčená i neexistentní)
 - Příslušenství (dle § 513 OZ, § 510 OZ)
 - Práva s ní spojená (odstoupení od smlouvy, práva z vad)
 - Zajištění (které mají akcesorickou povahu)
 - Utváření práva (právo měnit závazek, vypovědět závazek apod.)

Jan Gergel 2020 ©

134

134

Postoupení pohledávky

- Lze postoupit pohledávku, kterou lze zcizit
- NE:
 - Ujednání stran (následek?)
 - Pohledávka, která zaniká smrtí věřitele
 - Pohledávka, jejíž obsah by se změnou věřitele změnil k tíži dlužníka
- Globální cese

Jan Gergel 2020 ©

135

135

Převzetí a přistoupení k dluhu

Převzetí dluhu

- **Privativní interesse**
- Souhlas věřitele
- Zajištění trvá, souhlasí-li třetí osoba

Přistoupení k dluhu

- **Kumulativní interesse**
- Dohoda nového dlužníka a věřitele
- Nevyžaduje se souhlas dlužníka
- Vznik pasivní solidarity
- X **převzetí plnění** (regresivní nárok)

Jan Gergel 2020 ©

136

136

Převzetí majetku

- Převod veškerého majetku nebo jeho poměrné části – přechází i závazky, které s takovým majetkem souvisí
- Nabyvatel se stává **solidárním dlužníkem** – jestliže o dlužích nabyvatel zároveň věděl nebo musel vědět [nabyvatel odpovídá do výše hodnoty převzatého majetku (x osoba blízká)].
- X koupě závodu, přeměna PO...
- Opačné ujednání mezi zcizitelem a nabyvatelem je vůči věřiteli neúčinné.

Jan Gergel 2020 ©

137

137

Postoupení smlouvy

- Smlouva, která zatím nebyla splněna
- Souhlas obou stran (účinnost – od souhlasu)
 - Souhlas může být udělen ve smlouvě, v obchodních podmínkách (x překvapivost)
- Plnění je trvalý nebo pravidelně opakující se
- Smlouva na řad
- Zvláštní úprava – zájezd § 2532 a pojištění cizího pojistného rizika § 2767

Jan Gergel 2020 ©

138

138

Novace

- **Privativní novace** (dosavadní závazek se ruší a nahrazuje se novým závazkem)
- **Kumulativní novace** (pouze změna původního závazku)
- Domněnka kumulativní novace
- Zajištění u PN – pokud třetí osoba k novaci nepřistoupí, je zavázána nejvýše v rozsahu původního závazku (námitky zůstávají)

Jan Gergel 2020 ©

139

139

Narovnání

- Náhrada dosavadního závazku závazkem novým – úprava doposud sporných nebo pochybných práva a povinností
- Spornost i subjektivní
- Písemná forma tehdy: pokud byl původní závazek v písemné formě nebo byl dluh promlčený
- Zajištění – stejně jako u novace

Jan Gergel 2020 ©

140

140

Příklady

- *Sabina dluží Lucce 50.000 Kč. Štěpán má však Sabinu velmi rád, a proto se s ní a Lucií dohodne, že za Barču celý dluh zaplatí.*
- *Martina dluží Kamile 10.000 Kč. Sára, která má Martinu jako nejlepší kamarádku, se dohodne s Kamilou, že Martině s dluhem pomůže. Martina však s tímto návrhem nesouhlasí.*

Jan Gergel 2020 ©

141

141

Příklady

- *Denisa se s Markétou dohodne, že za Markétu převezme veškerý její majetek. Majetek tvoří: mobilní telefon, televizor, notebook a kosmetická sada. Na mobilním telefonu vážne dluh ve výši 7.000 Kč, ostatní majetek je dluhy nezatížen.*
- *Martin se dohodl s Lukášem, že místo 100 svetrů mu dodá 100 kalhot.*

Jan Gergel 2020 ©

142

142

Příklady

- *Denisa se s Markétou dohodne, že za Markétu převezme veškerý její majetek. Majetek tvoří: mobilní telefon, televizor, notebook a kosmetická sada. Na mobilním telefonu vážne dluh ve výši 7.000 Kč, ostatní majetek je dluhy nezatížen.*
- *Martin se dohodl s Lukášem, že místo 100 svetrů mu dodá 100 kalhot.*
- *Martin se dohodl s Lukášem, že těch 100 svetrů dodá v károvaném provedení ve velikosti L.*

Jan Gergel 2020 ©

143

143

Příklady

Dne 25. 8. 2018 si pan Josef S. při společné cestě do práce postěžoval panu Pavlu M., že mu chybí 15.000,- Kč k zaplacení dovolení pro sebe a manželku, kterou již manželce slíbil. Pan Pavel M. mu tuto částku dne 31. 8. 2018 skutečně předal s tím, že pan Josef S. mu tuto částku vrátí do 30. 9. 2018. Vzhledem k tomu, že dne 5. 10. 2018 pan Pavel M. žádné peníze neobdržel, začal k panu Josefu S. domů a zeptal se, zda by mohl dostat své peníze zpět, neboť celou půjčenou částku 10.000,- Kč bude brzy potřebovat k nákupu dárků. Zjevně překvapený Josef S. svému příteli sdělil, že si přece půjčil 15.000,- Kč, které zajiště vrátí, ale ať se nezlobí – tuto částku vrátí k 30. 10. 2018, jak bylo dohodnuto. Po několikaminutové diskuzi se oba pánové dohodli, že se vydají střední cestou, a tedy že pan Josef S. zaplatí panu Pavlu M. 12.500,- Kč do 15. 10. 2018, což stvrdili podáním ruky. Dne 14. 10. 2018 pan Josef S. skutečně panu Pavlu M. částku 12.500,- Kč zaplatil.

1. Jakou smlouvu pánové v srpnu uzavřeli?
2. K čemu ve vzájemném právním vztahu došlo dne 5. 10. 2018?
3. Dne 6. 11. 2018 si pan Pavel M. vzpomněl, že panu Josefu S. skutečně půjčil 15.000,- Kč. Má nyní právo požadovat doplacení zbylých 2.500,- Kč?
4. Bylo by možné považovat za změnu závazku situaci, pokud by pan Pavel M. přijal namísto peněz jízdní kolo?

Jan Gergel 2020 ©

144

144

Ochrana slabší smluvní strany Ochrana spotřebitele

Jan Gergel 2020 ©

145

145

Ochrana slabší smluvní strany

- **Ochrana slabší smluvní strany**
 - Proklamace v § 3/2 písm. c) o.z. (věk, rozum, závislost postavení)
 - v závislosti na postavení v daném závazkovém vztahu
 - Adhezní smlouvy, lichva, neúměrné zkrácení
 - Další: úroky, zákaz vyloučení práva na NS, promlčení lhůta...
- **Ochrana spotřebitele**
- **Jiné způsoby ochrany**
 - Ochrana zaměstnance (ZP), nájemce (nájem bytu a domu), prodej zboží v obchodě (§ 2158), zájezd (§ 2521), škoda vadou výrobku (§ 2939)
 - Ochrana nesvéprávných a rodiny
 - Zákaz zneužití hospodářské síly (§ 433/1 o.z.)
 - Povinnost poctivého jednání (§ 6/1 o.z.)
 - Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého jednání (§ 6/2 o.z.)
 - Zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany (§ 8 o.z.)

Jan Gergel 2020 ©

146

146

Slabší smluvní strana

- **Možné přístupy zákonodárce**
 - Každý (*homo homini lupus*)
 - Zvlášť chráněná skupina – spotřebitel, Zec, nájemce, dítě...
 - Nikdo
- **Zvolený přístup – ochrana pouze v určitých situacích**
 - Spotřebitel ve styku s podnikatelem, nájemce s pronajímatelem, „slabší“ smluvní strana
 - Jen za podmínky, že daná situace nelze řešit obecnou právní úpravou
 - Spotřebitel nemusí být slabší smluvní stranou

Jan Gergel 2020 ©

147

147

Slabší smluvní strana

- **Slabší strana** → subjekt, jehož autonomie je z důvodu faktické překážky omezena tak, že nemá reálnou možnost rozhodnout o vstupu do závazku či změnit jeho základní podmínky
 - Právní vztahy nejsou vyvážené – právo x povinnost
- **VPD: Má se za to, že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním (§ 433/2)**
 - Spotřebitel ≠ slabší smluvní strana
 - Spotřebiteli ochrana náleží při naplnění § 419, může být ale zároveň i slabší smluvní stranou → břemeno tíží podnikatele

Jan Gergel 2020 ©

148

148

Zásady právní úpravy

- Ochrana slabší strany (§ 3 odst. 2 písm. c)
- Povinnost poctivého jednání (§ 6 odst. 1)
 - Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu § 6 odst. 2
- Zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany (§ 8)
- **Ochrana nesvéprávných a rodiny**
 - Nesvéprávnost nezletilého, povinné zastoupení, souhlas soudu
 - Vlastnictví manžela x právo bydlení rodiny (§ 747)
 - Právo bydlení po zániku manželství (§ 767), domácí násilí (§ 751)
- **Zneužití hospodářské síly (§ 433)**
 - neplatnost ujednání (§ 580 odst. 1 a § 586 odst. 1)
 - náhrada škody x zvláštní úprava (např. spotřebitelské smlouvy, lichva)

Jan Gergel 2020 ©

149

149

Adhezní smlouvy

- Hromadně uzavírané smlouvy, nikoliv individuálně sjednané
 - „take it or leave it“
- Obsah smlouvy je **dán jednou stranou** + druhá strana **neměla reálnou možnost** ovlivnit obsah základních podmínek
- **VPD**: použití formuláře x důkazní břemeno
- Slabší strana = ta, co nemá možnost ovlivnit smlouvu
- **Kogentní právní úprava**
 - Výjimka – mezi podnikateli (§ 1801) x odporuje obchodním zvyklostem a zásadě poctivého obchodního styku
 - → **zdánlivost** odchýlné úpravy (x podnikatelé)

Jan Gergel 2020 ©

150

150

Adhezní smlouvy

- **Postup:**
 - **VPD § 433/2** → Má se za to, že slabší stranou je vždy osoba, která vůči podnikateli v hospodářském styku vystupuje mimo souvislost s vlastním podnikáním
 - **VPD § 1798/2** → formulář užívaný v obchodním styku nebo jiný podobný prostředek
 - Důkazní břemeno na slabší smluvní straně

Jan Gergel 2020 ©

151

151

Adhezní smlouvy

- Doložka ve smlouvě **odkazující na obchodní podmínky**
 - Doložka je platná:
 - Slabší strana byla s doložkou a jejím významem seznámena
 - Nebo prokáže-li se, že význam doložky musela znát
 - + připojení obchodních podmínek (§ 1751 x znalost)
 - Zdánlivost překvapivých ujednání v OP (§ 1753)
 - Nedodržení → neplatnost

Jean Gergely 2020 © 151

152

Adhezní smlouvy

- Doložka, která je **čitelná se zvláštními obtížemi** / doložka **nesrozumitelná** pro osobu průměrného rozumu
 - Doložka je platná, pokud
 - Nepůsobí slabší straně újmu
 - Nebo prokáže-li druhá strana, že slabší straně byl význam takové doložky dostatečně vysvětlen
 - Prostor pro interpretaci *contra proferentem*
- Doložka, která je **zvlášť nevýhodná**, aniž je pro to rozumný důvod → neplatnost
 - Možnost soudu rozhodnout dle § 577 (spravedlivě uspořádat poměry smluvních stran, *ultra petita*)

Jean Gergely 2020 © 153

153

Lichva

- NEPLATNÁ** je smlouva:
 - při jejímž uzavírání někdo zneužije
 - tísň,
 - nezkušenosti
 - rozumové slabosti,
 - rozrušení,
 - lehkomyslnosti
 - a dá sobě nebo jinému slibit či poskytnout plnění
 - jehož majetková hodnota je k vzájemnému plnění v hrubém nepochopitelném poměru
- Podnikatel se nemůže dovolat neplatnosti lichvy
 - u ostatních neplatnost relativní?

Jean Gergely 2020 © 154

154

Lichva

- Dříve byla lichvení ujednání neplatná **absolutně** pro rozpor s dobrými mravy
 - 30 Cdo 4665/2009, 30 Cdo 670/2013
- Možnost aplikace § 577 → soud rozhodne o spravedlivém uspořádání práva a povinností
- Samotný hrubý nepochopitelný poměr vzájemných plnění nemusí být důvodem pro „lichevnost“

Jean Gergely 2020 © 155

155

Příklady

- Pivo ve Zlaté uličce za 250,- Kč
- Prodej pecnu chleba po povodních za 250,- Kč

Jean Gergely 2020 © 156

156

Neúměrné zkrácení „laesio enormis“

- Vzájemné plnění
- Hrubý nepochopitelný poměr vzájemných plnění
- Zkrácená strana o nepochopitelném nevěděla a ani vědět nemohla
 - zkracující strana ale o nepochopitelném nevěděla musela (x omyl)
- zkrácená strana může požadovat **zrušení smlouvy**
 - Ledaže zkracující strana **doplní**, o čemž byla zkrácena
- Hodnota vzájemných plnění – v době a místě uzavření smlouvy
- Lhůta: **jeden rok** od uzavření smlouvy (**prekluzivní**)

Jean Gergely 2020 © 157

157

Neúměrné zkrácení „*laesio enormis*“

- Vyluka z úpravy neúměrného zkrácení
 - nepoměr projev skutečnosti, o níž strana (obohacená) nevěděla a ani vědět nemusela
 - specifické obchody
 - nepoměr projev vztah smluvních stran
 - výši zkrácení nelze zjistit
 - zkrácená strana se vzdala, požadovala výslovně za cenu mimořádné obliby, souhlasila s neúměrnou cenou, musela znát skutečnou cenu
 - podnikatel
 - Veřejná dražba, komoditní burza, hra a sázka a los...

Jan Gergel 2020 ©

158

158

Příklady

- Kovář prodal na akci Hefaiston meč z ocelářské výroby jednomu z návštěvníků jako „ručně tepaný meč z chladné ocele“ za cenu 50.000,- Kč.*
- Sběratel středověkového umění koupil v zastavárně sošku za 50.000,- Kč, neboť byl přesvědčený, že má historickou hodnotu. Jednalo se však o pásovou výrobu.*
- Pravnuk koupil od rodinného známého fotku rodiny jeho prababičky za 50.000,- Kč, protože pro něj měla vysokou citovou hodnotu.*

Jan Gergel 2020 ©

159

159

Zneužití hospodářské síly

Kdo jako podnikatel vystupuje vůči dalším osobám v hospodářském styku, nesmí svou kvalitu odborníka ani své hospodářské postavení zneužít k vytváření nebo k využití závislosti slabší strany a k dosažení zjevně a nedůvodně nerovnováhy ve vzájemných právech a povinnostech stran.

- Vytváření závislosti slabší strany
- Dosažení zjevně a nedůvodně nerovnováhy
- Vzájemná P a P
- Následek: relativní neplatnost a NS
- Platí pro právnické osoby i veřejnoprávní korporace

Jan Gergel 2020 ©

160

160

Další případy ochrany slabší smluvní strany

- Úroky (§ 1802):** Věřitel, který bez rozumného důvodu otálí s uplatněním pohledávky tak, že úroky činí toliko co jistiny, ztrácí do podání žaloby právo na další úroky
- Zákaz vyloučení nebo omezení práva na náhradu újmy (§ 2898)**
- Změna promlčecí lhůty (§ 630)**
 - Je-li kratší nebo delší lhůta ujednána v neprospěch slabší strany, nepřihlíží se k ujednání.
 - Nepřihlíží se ani k ujednání kratší promlčecí lhůty, jde-li o právo na plnění vyplývající z újmy na svobodě, životě nebo zdraví nebo o právo vzniklé z úmyslného porušení povinnosti

Jan Gergel 2020 ©

161

161

Ochrana spotřebitele

- Spotřebitel je vymezen jako osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti.**
 - Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1594 – 1595
- Spotřebitelem je každý ČLOVĚK, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.**
 - § 419 O. Z.

Jan Gergel 2020 ©

162

162

Ochrana spotřebitele

Podnikatel

- Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.
 - § 420/1 O. Z.
- Pojmové znaky
 - Samostatně
 - Na vlastní účet a odpovědnost
 - Vykonávání výdělečné činnosti živnost. / obdobným zp.
 - Záměr činit tak soustavně
 - Za účelem dosažení zisku

Jan Gergel 2020 ©

163

163

Ochrana spotřebitele

Podnikatel

- § 420/2 – rozšíření pojmu podnikatele
 - Obchodní, výrobní, obdobná činnost
 - Rovněž osoba jednající jménem nebo na účet podnikatele
- § 421/1 – fikce → podnikatel je osoba zapsaná v OR
- § 421/2 – VPD → podnikatel je osoba se živnostenským opr.

Jan Gergel 2020 © 164

Ochrana spotřebitele

- Samotné uvedení iČ na smlouvě nemusí samo o sobě poukazovat, že kontrahent vystupuje v pozici podnikatele, a nikoliv spotřebitele. X 152 lcm 1205/2015, 39 lcm 308/2015
- PPP 101/1994: Poskytnutí bezúročné půjčky není podnikáním, a to ani když jde o půjčku mezi podnikateli
- 3 Cdo 851/96: Zaměstnanec, který je společníkem s. r. o., nelze jen z důvodu jeho účasti v s. r. o. považovat za podnikatele (osobu vykonávající výdělečnou činnost formou podnikání).
- 28 Cdo 864/2008: Bylo-li účelem smlouvy zajistit žalovanému tok prostředků k osobní obživě pro případ onemocnění, zranění či jiného důvodu pracovní neschopnosti není pochyb o tom, že subjekt uzavřel pojistnou smlouvu jako spotřebitel ve smyslu § 52 odst. 3 ObčZ mimo rámec své obchodní či podnikatelské činnosti.
- ESD C-464/01, Johann Gruber proti Bay Wa AG: Osoba, jež uzavřela smlouvu týkající se zboží určeného z části k účelu podnikatelskému a z části k účelu netýkající se podnikatelské činnosti, nemá právo dovolávat se prospěchu ze zvláštních právních předpisů o příslušnosti (...), ledaže podnikatelský účel je natolik okrajový, že má zanedbatelnou úlohu v celkovém kontextu dotčené transakce, přičemž skutečnost, že nepodnikatelská stránka převažuje, nemá v tomto ohledu vliv.

Jan Gergel 2020 © 165

Směrnice EP a R 2011/83/EU

- (17) Definice spotřebitele by měla zahrnovat fyzické osoby, které jednají mimo rámec své obchodní činnosti, podnikání, řemesla nebo povolání. Pokud je však v případě smluv majících dvojitý účel smlouva uzavřena za účelem částečně spadajícím do rámce a částečně mimo rámec obchodní činnosti dané osoby a obchodní účel této činnosti je natolik okrajový, že nepřevažuje v celkovém kontextu transakce, tato osoba by rovněž měla být považována za spotřebitele.

Jan Gergel 2020 © 166

Směrnice EP a R 2011/83/EU

- (20) Definice smlouvy uzavřené na dálku by měla zahrnovat všechny případy, kdy je smlouva uzavírána mezi obchodníkem a spotřebitelem v rámci organizovaného systému prodeje či poskytování služeb na dálku s výhradním využitím jednoho nebo několika **dálkových komunikačních prostředků** (např. objednávka poštou, přes Internet, telefon nebo fax), a to až do okamžiku uzavření smlouvy, včetně tohoto okamžiku. Tato definice by také měla zahrnovat situace, kdy spotřebitel navštíví obchodní prostory za účelem pouhého získání informací o zboží či službách a následně sjedná a uzavře smlouvu na dálku. **Naopak smlouva, která je sjednává v obchodních prostorách obchodníka a která je nakonec uzavřena prostřednictvím komunikace na dálku, by neměla být považována za smlouvu uzavřenou na dálku.** Za smlouvu uzavřenou na dálku by neměla být považována ani smlouva, jejíž uzavírání je zahájeno prostřednictvím komunikace na dálku, ale která je nakonec uzavřena v obchodních prostorách obchodníka. Stejně tak by pojem smlouva uzavřená na dálku **neměl zahrnovat rezervace**, které provede spotřebitel s využitím jednoho z prostředků komunikace na dálku s cílem objednat si u odborníka poskytnutí služby, jako například v případě, kdy se **spotřebitel domluví s obchodníkem**. Pojem organizovaný systém prodeje či poskytování služeb na dálku by měl zahrnovat systémy nabízené třetí stranou, kterou není obchodník sám, nýbrž kterou obchodník využívá, jako je například online platforma. Nezahrnuje však případy, kdy internetové stránky pouze nabízejí informace o obchodníkovi, zboží nebo službách, které nabízí, a kontaktní údaje obchodníka.

Jan Gergel 2020 © 167

Směrnice EP a R 2011/83/EU

- (21) Jako **smlouva uzavřená mimo obchodní prostory** by měla být definována smlouva uzavřená za současné fyzické přítomnosti obchodníka a spotřebitele na místě, které není obchodními prostorami obchodníka, **například uzavřené mimo rámec jeho pracovního místa**. Mimo obchodní prostory může být spotřebitel potenciálně vystaven psychologickému nátlaku nebo vůči němu může být využito momentu překvapení, bez ohledu na to, zda si návštěvu obchodníka vyžádal či nikoli. Definice smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory by měla zahrnovat rovněž situace, kdy je spotřebitel osobně a individuálně osloven mimo obchodní prostory, avšak smlouva je uzavřena bezprostředně poté v obchodních prostorách obchodníka nebo s využitím jednoho z prostředků komunikace na dálku. Definice smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory by neměla zahrnovat situace, kdy obchodník nejprve přijde domů ke spotřebiteli zásadně za účelem provedení měření či vypracování odhadu bez jakéhokoli závazku ze strany spotřebitele a kdy je pak smlouva uzavřena až v pozdějším časovém termínu v obchodních prostorách obchodníka nebo použitím prostředků komunikace na dálku na základě odhadu, který obchodník poskytl. V takových případech by smlouva neměla být považována za uzavřenou ihned poté, co obchodník oslovil spotřebitele, **pokud měl spotřebitel před uzavřením smlouvy čas na zvážení odhadu, který mu obchodník poskytl.** Za smlouvy uzavřené mimo obchodní prostory by měly být považovány nákupy učiněné během výzevové akce uspořádané obchodníkem, v jejím průběhu obchodník prodává a spotřebitel nakupuje výrobky.

Jan Gergel 2020 © 168

Směrnice EP a R 2011/83/EU

- (22) Obchodní prostory by měly zahrnovat prostory v jakékoli podobě (například prodejny, stánky nebo nákladní automobily), které obchodníkovi slouží jako **trvalé či obvyklé místo jeho obchodování**. Stánky na trhu a veletržní stánky by měly být za obchodní prostory považovány v případě, že tuto podmínku splňují. **Malooobchodní prostory, kde obchodník svou činnost provozuje na sezónním základě, například během turistické sezóny v lyžařském či přímořském letovisku, by za obchodní prostory považovány být měly, neboť v nich obchodník svou činnost provozuje obvykle.** Za obchodní prostory **by neměla být považována veřejně přístupná místa, jako jsou ulice, nákupní střediska, pláže, sportovní zařízení a veřejná doprava, které obchodník pro své podnikání používá pouze výjimečně**, ani soukromá obydlí nebo pracoviště. Obchodní prostory osoby, která jedná jménem obchodníka nebo v jeho zastoupení, jak stanoví tato směrnice, by měly být považovány za obchodní prostory ve smyslu této směrnice.

Jan Gergel 2020 © 169

167

168

169

Spotřebitelské smlouvy

- Ustanovení tohoto DÍLU se použijí na smlouvy, které se **spotřebitelem** uzavírá **podnikatel** a na závazky z nich vzniklé (§ 1810 o.z.).
- Díl 4** – Ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem
 - Oddíl 1** – Obecná ustanovení
 - Oddíl 2** – Uzavírání smluv distančním způsobem a závazky ze smluv uzavíraných mimo obchodní prostory
 - Pododdíl 1** – Obecná ustanovení
 - Pododdíl 2** – Finanční služby
 - Oddíl 3** – Dočasné užívání ubytovacího zařízení a jiné rekreační služby

Jan Gergel 2020 © 170

170

Spotřebitelské smlouvy

Oddíl 1 – Obecná ustanovení

- § 1811 – jazyk, srozumitelnost, jazyk
- § 1812 – poskytování základních informací
 - Totožnost, podnikatele, označení zboží nebo služby, cena zboží nebo služby s poplatky a daněmi, způsob platby...
 - Neužívá se: záležitost každodenního života, dodání digitálního obsahu na hmotném nosiči
- § 1813 – výklad contra proferentem
- § 1814/2 – jednostranná kogentnost → ZDÁNĚLIVOST
- § 1815 – VPD zakázaných ujednání
- § 1816 – „Blacklist“ – písm. j)
- § 1817 – zánlivost nepřiměřených ujednání, ledaže se jich spotřebitel dovolává
- § 1818 – odstoupení s účinky pro spotřebitelský úvěr
- § 1819 – zákaz další platby
- § 1820 – zákaz postihovat odstoupení spotřebitele
- § 1821 – textová podoba

Jan Gergel 2020 © 171

171

Spotřebitelské smlouvy

Oddíl 2, Pododdíl 1 – Distanční způsob, obecná ustanovení

- § 1820 – distanční způsob, další informační povinnost
 - Vzorové poučení o odstoupení – 336/2013 Sb.
 - písm. g) – náklady na vrácení, písm. j) – mimosoudní řízení
- § 1828 – smlouvy mimo obchodní prostory
- § 1829 – odstoupení od smlouvy
 - § 1831, § 1832 – vrácení zboží a KC, náklady na vrácení
- § 1837 – případy, kdy spotřebitel nemůže odstoupit
 - písm. g) – dodávka zboží v uzavřeném obalu (hygiena)
- § 1838 – neobjednané plnění
- § 1839 – reverzní důkazní břemeno
- § 1840 – výluka z režimu (zdravotní péče, nájem...)

Jan Gergel 2020 © 172

172

Smlouva uzavřené distančním způsobem

- Prostředky komunikace na dálku / mimo prostor obvyklý pro podnikatelské podnikání
 - § 1828/2: zájezd, oslovení mimo prostory
- Informační povinnost § 1820/2 (odstoupení, ADR...)
- Právo odstoupit od smlouvy 14 dnů / + 1 rok
 - KS – převzetí, poslední dodávka / pravidelná dodávka – 1.
 - § 1831 – 14 dnů na odeslání zboží zpět
 - Povinnost podnikatele nést náklady s vrácením § 1832/3
 - Výluka: již poskytnuté služby, úprava zboží, hygienické bal.
- Neobjednané plnění → poctivý držitel

Jan Gergel 2020 © 173

173

Příklady

- Pan JV si v roce 2017 na serveru <http://www.theperfumeshop.world/> objednal 3 ks voňavek (vlevo dole), na dobírku mu byla dodána voňavka bez „zápachu“ (vpravo dole)
- Co panu JV doporučíme?

Jan Gergel 2020 © 174

174

Příklady

- Snaha odstoupit od smlouvy, uplatnit práva z vad (aliud) a tím odstoupit od smlouvy

Jan Gergel 2020 © 175

175

Příklady

dobry veci!
 podle v klamání. To jsou naše filozofie (foto v příloze)

Všechno je naplněno v podnikání. Provoz, přibíráte. Již jsou také tedy pro všechny dotazy před objektivitami. Pod každým obrázkem píše, že jsou parafeny v univerzálních filozofiích a v podnikáních je to také vysvětlivo.

By vysvětlivajícím v různých tisku a všechny podnikání jsou na facebook stránce a v internetové obchodě je všechno naplněno: <http://bit.ly/2o88K7>

Někdy jsou v našem obchodu a každý ládáme na své tisku, abyten prostřednictvím vyhledáváte v našem webdopu mohli dokumentovat, který je to parafin. Také Vám posílám seznam a tisku a sádky parafinů, ten to také můžete dokumentovat v příloze)

Také je objektivita a parafeny se vyskytí v Místě, obchází 16 až 18% státních dětí. Základní zuby parafinů se vyskytí v sádky parafinů, ale venat látky jsou naplněny. Takže, parafin máli tudíž sedat na ládi. Na objektivitu je to číslí celý den.

Na místech obchodů píše, že jsou parafeny v univerzálních obchodě a filozofiích (tisk) text na začátku v našem webdopu). Také je to naplněno v podnikáních.

"Tyto značky produktů parafinů ale výrobky jsou všechny pouze pro uzavření státi. Tyto značky patří jich naplněno, nej naplněno distributři takových ochranných známek a s ochrannou lehou. Všechny naše věci mají vedené tisku na obalu, byly objektivitě vyrobeny kankatou v tisku objektivitě řada také posíláme pro naše produkty na tisku a byly jsou naplněny."

Kdokud, kdo není naší značky. To je naplněno ve webdopu také, je to podle zápisu: "V seznamu v filozofii [1857 zápisu (l. 892012 Sb.) a ochranné spotřebitelské je vyhledáváte pouze na vlastní obal (parafeny formátka) v ochranné obalu, které spotřebitelské obalu vytváří a v objektivitě dáváte je jsou naše výrobky."

Ještě jsou Vám posílám informace a v tisku tisku. Každá bych posílala, aby to bylo možná, ale není. Všechno není naší značky, bylo tím sporné. Během naplněno tisku. Máte je tisku, posílám jsou také a naplněno je.

Čeká, aby se objektivitě seznamu parafinů také vysvětlilo, (nem jsou kankatě pro tisku) tisk dává naší objektivitě. Všechny výrobky máme, všechny pouze před objektivitami. To jsou všechny informace.

Můžete se podívat.

Jean Gergel 2000 ©

176

Další právní předpisy

- Zákon o ochraně spotřebitele – č. 634/1992 Sb.
 - § 9 – informační povinnost; § 24/14/a – až 1.000.000,- Kč
 - ADR, orgány dozoru, reklamace, pořádání akcí, praktiky...
- Zákon o spotřebitelském úvěru – č. 257/2016 Sb.
- Zákon o platebním styku – č. 370/2016 Sb.
 - § 254/2/a Příjemci nenáleží úplata za použití platebního prostředku, u něhož je mezbankovní poplatek podle přímo použitelného předpisu Evropské unie (...).
- Zákon o České obchodní inspekci – č. 64/1986 Sb.
- Zákon o finančním arbitrovi – č. 229/2002 Sb.
- Trestní zákoník – č. 40/2009 Sb.

Jean Gergel 2000 ©

177

Rozhodné právo a soudní příslušnost

- ES/593/2008 – Řím I.
 - Čl. 6 – Spotřebitelské smlouvy
 - Smlouva se řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, pokud
 - A) obchodník provozuje svoji činnost v takové zemi, nebo
 - B) se jakýmkoliv způsobem taková činnost na tuto zemi vztahuje.
- EU/1215/2012 – Brusel I. bis
 - Čl. 18
 - 1. Spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, () v němž má smluvní partner bydliště, nebo, bez ohledu na bydliště druhé strany, () u soudů místa, kde má spotřebitel bydliště.
 - 2. Smluvní partner může podat žalobu proti spotřebiteli pouze u soudů členského státu, v němž má spotřebitel bydliště.

Jean Gergel 2000 ©

178

Příklady

- Důchodkyně Božena se vracela z nemocnice domů. Před nemocnicí ji zastavil prodejce zdravotních lamp a domluvil s ní koupi jednoho výrobku. Poslal ji do nedalekého obchodního domu do stánku společnosti, kterou zastupoval, k podpisu smlouvy. Paní Božena si po příchodu domů vše rozmyslela a poslala společnosti dopis, ve kterém vyjádřila svou vůli odstoupit od smlouvy. Společnost odmítla její odstoupení akceptovat, bránila se tím, že se nejednalo o smlouvu uzavřenou mimo provozovnu.
- Modifikace: Prodejce Boženu doprovodil domů, kde ji zdravotní lampu namontoval do zdi.

Jean Gergel 2000 ©

179

Příklady

- Pan Eda se dne 19. 10. 2017 zúčastnil předvánočního zájezdu na zámek Holešov, který organizovala společnost Všechno levně s.r.o. Během prezentace produktů mu byla nabídnuta koupě zboží za zvýhodněnou cenu, protože měl v den zájezdu narozeniny (z původní ceny 60 000,- Kč, měl zaplatit 15 000,- Kč). Eda podepsal kupní smlouvu na sadu nádobí, indukční plotnu, deku, polštář a vozík za celkovou cenu 14 990,- Kč. Klient si celou situaci ještě téhož dne rozmyslel a sepsal odstoupení od smlouvy, které odeslal spolu se zbožím dne 3. 12. 2011 na adresu společnosti.

Jean Gergel 2000 ©

180

Příklady

- Slečnu Martinu oslovil telefonicky prodejce společnosti Kavon a.s. a domluvil si prodejně-předváděcí akci jarní kolekce kosmetiky v místě bydliště slečny Martynej nejen pro ní, ale také pro její kamarádky Karin a Ivanu. Martina si koupila šampón s vůní kokosu, který kokos ani v nejmenším nepřipomínal a Karin nebyla spokojena s červeným lakem na nehty. Obě se tedy rozhodly, že od smlouvy odstoupí.

Jean Gergel 2000 ©

181

Příklady

- Student Marek si na stránkách 123shop.cz objednal nový DVD-přehrávač. Učinil to tak, že klikl na obrázek nákupního koše. Po kliknutí na tento obrázek se na monitoru objevil formulář do kterého zadal jméno, příjmení, doručovací adresu a další kontaktní údaje. Následně klikl na políčko koupit, které bylo na konci formuláře a na monitoru už se objevila pouze zpráva: Děkujeme Vám za Váš nákup. Za 14 dní mu na dobírku přišel jeho DVD-přehrávač. Když zásilku otevřel, zjistil, že v ní nejen DVD-přehrávač, ale i 10 ks DVD disků. Z přiloženého listu se dozvěděl, že tyto DVD disky jsou nabízeny za zvýhodněnou cenu, pokud je zaplatí do 10 dnů od obdržení zásilky. Pokud disky nechce, má je poslat zpět prodejci.
- a) Stal se pan Marek vlastníkem DVD-přehrávače?
- b) Jak je to s vlastnictvím disků DVD?
- c) Co by se stalo, kdyby pan Marek pustil jeden z DVD disků ve svém DVD-přehrávači, což by způsobilo poškození DVD-přehrávače z důvodu vady disku?

182

Příklady

- Pan Neználek na internetovém obchodě s uměním, který provozuje společnost Umění do domu s.r.o., koupil 30. srpna 2017 vytožený obraz Slepá spravedlnost. Vzhledem k tomu, že tento obraz byl moc drahý, stál 30.000,- Kč, využil pan Neználek možnosti placení kupní ceny ve splátkách společností Jetelem s.r.o., což společnost Umění do domu s.r.o. na svých stránkách přímo nabízela. Pan Neználek měl uhradit celkem 7 splátek po 5.000,- Kč měsíčně.
- Při uzavření obchodu pan Neználek musel souhlasit s obchodními podmínkami prodávajícího, které však obsahovaly jen doložku, že případné spory ze smlouvy rozhoduje rozhodce JUDr. Ondřej Šík. Po uzavření smlouvy mu byl obraz doručen do garáže jeho domu dne 20. srpna 2017, v balení byl pouze obraz a daňový doklad.
- Manželka pana Neználka však byla velmi náštaná ohledně nákupu obrazu, proto panu Neználkovi 20. listopadu 2017 přikázala, aby dosud zabalený obraz poslal zpět a za dosud uhrazené splátky ji koupil vikend v termálních lázních.
- a) Jedná se v tomto případě o spotřebitelskou smlouvu?
- b) Má pan Neználek právo obraz vrátit? Jaký nejvýhodnější postup byste panu Neználkovi doporučili?
- c) Jaké náklady bude pan Neználek s vrácením obrazu mít?
- d) Jaké účinky má rozhodčí doložka ve prospěch JUDr. Ondřeje Šíka?

183

Příklady

- Pan Skrblík, známý znalec staré keramiky a rovněž slavný obchodník s tímto artiklem, přišel na přátelskou návštěvu k panu Donaldovi při příležitosti oslavy výročí společného přátelství. V obývacím pokoji pana Donalda jej zaujala malá, stará vázička. Hned poznal, že se jedná o cenu vázičku z dynastie Ming. Zeptal se proto pana Donalda, zda by mu vázičku neprodal. Ten se slovy, že se toho starého křápu chtěl již dlouho zbavit, ji nabídl panu Skrblíkovi k prodeji za 500 Kč. Skrblík vázičku okamžitě koupil. Za dva měsíce se pan Donald dočetl, že Skrblík vystavuje vázičku z dynastie Ming, jejíž hodnota je 3,5 mil. Kč. Z fotografie poznal svoji bývalou vázičku.
- Může se pan Donald nějak bránit?

184

Inženýrka Kačanová

- <https://youtu.be/NAynANkeuEg>

185

Zánik závazku

186

Obecně k zániku závazku

- Rozdíl mezi zánikem dluhu a zánikem závazku
- Mnoho způsobů zániku závazku
 - Jednostranným PJ (výpověď, odstoupení od smlouvy, splnění, jednostranné započtení...)
 - Dvoustranným PJ (dissoluce, promínutí dluhu, dohoda o započtení, vzdání se práva...)
 - Událostí (splnutí, nemožnosti plnění, smrt)
 - A jiné

187

Splnění

- Povaha plnění (dare, facere, omittere, pati)
- Předpoklady zániku závazku splněním:
 - 1) Platný právní důvod
 - 2) PJ dlužníka adresované věřiteli s úmyslem splnit dluh
 - 3) PJ věřitele adresované dlužníkovi tam, kde je potřeba součinnosti věřitele (nebo na místo věřitele třetí osoba)

Jan Gergel 2020 © 188

188

Splnění

Řádné plnění (§ 1914)

- bez vad
- na správném místě
- správným způsobem
- není-li plnění řádné, má věřitel právo je odmítnout (aniž se dostane do prodlení)
- dojde-li však ke splnění (přijme-li plnění), nemůže již plnění odmítnout, má však práva z odpovědnosti za vady

Včasné - v době, která byla pro splnění určena

- dlužník je povinen plnit, než se dluh stane splatný, jinak se dostává do prodlení
- věřitel je povinen přijmout i opožděné plnění (x fixní závazek)

Jan Gergel 2020 © 189

189

Čas splnění

- Splatnost x splnitelnost
- Splatnost (termín; bez zbytečného odkladu po výzvě)
- Splatnost kupní ceny, nájemného, výpůjčky, úvěru
- Splatnost dluhu v podnikatelských vztazích

Jan Gergel 2020 © 190

190

Zápočty na příchozí platby

Jedna pohledávka

1. náklady již určené
2. úroky z prodlení
3. úroky
4. Jistina

Pořadí určuje dlužník!

20 Cdo 1293/2003

- Z možnosti určení dluhu, který má být plněn, přitom není důvod vylučovat ani projev vůle vyjádřený tím, že dlužník poskytl věřiteli plnění ve výši, jež odpovídá právě výši jednoho (a nikoli i jiného) z více dluhů

Jan Gergel 2020 © 191

191

Zápočty na příchozí platby

Více pohledávek stejného druhu

1. Upomenutý závazek (e-mail, výzva....)
2. Závazek nejméně zajištěný
 1. Nezajištěné vůbec
 2. Utvrzené závazky (smluvní pokuta, uznání dluhu)
 3. Zajištěné z části
 4. Zajištěné plně
 5. Zajištěný vícero zajištěními
3. Nejdříve splatný

- Neurčí-li dlužník, lze započítat i na promlčený dluh (16 Co 579/87)

Jan Gergel 2020 © 192

192

Příklady

Př. Dlužník uhradil 50.000 Kč bez toho, aniž by určil na co plní

- A. Dodání betonu za 100.000 Kč se splatností dne 1.1.2016,
- B. Nájemné za půjčený bagr ve výši 30.000 Kč se splatností 1.8.2016, odeslaná předžalobní výzva,
- C. Oprava železniční trati za 50.000 Kč se splatností 1.9.2016, dlužník svůj dluh částečně uznal.

Jan Gergel 2020 © 193

193

Místo plnění

Nelze-li místo plnění zjistit ze smlouvy, povahy závazku nebo z účelu plnění, plní se v místě stanoveném zákonem

Zákon:

- nepeněžitý dluh (odnosný dluh) plní dlužník v místě svého bydliště nebo sídla
 - riziko přepravy nese věřitel
- peněžitý dluh (donosný dluh) plní dlužník v místě bydliště nebo sídla věřitele

Jan Gergel 2020 ©

194

194

Plnění

- Alternativní plnění
- Alternativa facultas
- Částečné plnění
 - zvýšené náklady, které v důsledku částečného plnění věřiteli případně vzniknou, jsou k tíži dlužníka

Jan Gergel 2020 ©

195

195

Splátky

- Ztráta výhody splátek (nutno ujednat)
- Vyzvat je nutné před splatností další splátky (lze vyloučit - § 1931, věta druhá)
- K zesplatnění dochází na základě výzvy věřitele (lze ve smlouvě vyloučit výzvu)

Jan Gergel 2020 ©

196

196

Následky vadného a opožděného plnění

ODPOVĚDNOST ZA VADNÉ PLNĚNÍ

- obecná úprava platí pro všechna **úplatná jednání**
- vedle obecné úpravy (§ 1914 a násl.) existují i zvláštní úpravy (např. u kupní smlouvy)

Předpoklady:

- úplatné plnění (x § 2065 darování)
- plnění je vadné (ujednané, účel, obvyklé)
- způsobilost vady (např. nikoli zjevná)
- reklamace (uplatnění vady)

Jan Gergel 2020 ©

197

197

Následky vadného a opožděného plnění

ODPOVĚDNOST ZA VADNÉ PLNĚNÍ

- obecná úprava platí pro všechna **úplatná jednání**
- vedle obecné úpravy (§ 1914 a násl.) existují i zvláštní úpravy (např. u kupní smlouvy)

Předpoklady:

- úplatné plnění (x § 2065 darování)
- plnění je vadné (ujednané, účel, obvyklé)
- způsobilost vady (např. nikoli zjevná)
- reklamace (uplatnění vady)

Jan Gergel 2020 ©

198

198

Vadné plnění

Dlužník plní vadně, zejména:

- poskytne-li předmět plnění, který nemá stanovené nebo ujednané vlastnosti,
- neupozorní-li na vady, které předmět plnění má, ač se při takovém předmětu obvykle nevyskytují,
- ujistí-li věřitele v rozporu se skutečností, že předmět plnění nemá žádné vady, anebo že se věc hodí k určitému užívání, nebo
- zciplí-li cizí věc neoprávněně jako svoji (např. nájemce prodá předmět nájmu).

Jan Gergel 2020 ©

199

199

Vadné plnění

Vada je odstranitelná

- odstranění vady: oprava, příp. doplnění co chybí
- přiměřená sleva z ceny

Vada je neodstranitelná

- a nelze pro ni předmět řádně užívat: právo odstoupit od smlouvy
- přiměřená sleva z ceny

Jean Gergely 2020 ©

200

200

Následky prodlení dlužníka

- Dlužník je v prodlení, neplní-li svůj dluh **řádně a včas**
- Prodlení věřitele **nezakládá** prodlení dlužníka (chyba v č. účtu)

Následky:

- ✓ Věřitel může žádat splnění dluhu (žaloba)
- ✓ Úroky z prodlení (zákonné x smluvní)
- ✓ Odstoupení od smlouvy (podstatné x nepodstatné)
- ✓ Náhrada škody
- ✓ Přechod nebezpečí škody na věci (pouze nepeněžitě plnění)
- ✓ Právo požadovat plnění po ručiteli (ručení společníka s.r.o.)
- ✓ Zánik závazku – fixní závazek

Jean Gergely 2020 ©

201

201

Jiné způsoby zániku závazku

- dohoda (dissoluce)
- započtení (kompenzace)
- odstupné
- splnutí
- prominutí dluhu
- výpověď
- odstoupení od smlouvy
- následná nemožnost plnění
- smrt dlužníka nebo věřitele

Jean Gergely 2020 ©

202

202

Žaloba

- Místně příslušný soud je **obecný soud žalovaného**, obvykle tam, kde má trvalé bydliště, kde se zdržuje nebo kde pracuje / sídlo PO
- Od 1. ledna 2013 je povinností věřitele zaslat dlužníkovi na adresu pro doručování tzv. **předžalobní výzvu**, a to alespoň 7 dní před podáním žaloby, pokud v případě úspěchu ve věci bude chtít nárokovat náhradu nákladů řízení.
- S pravomocným a vykonatelným rozsudkem se poté může věřitel obrátit na soudního exekutora, který může vymoci žalovanou částku.

Jean Gergely 2020 ©

203

203

Příklady

- Otec se se synem dohodl, že zruší dědickou smlouvu, kterou před dvěma lety uzavřeli.
- Martina s Nikolou si vzájemně dluží 10.000 Kč, vzájemně si dluh započtou, a tím závazek zaniká.
- Společnost Dřevo s.r.o. uzavřela se společností Kvalitní nábytek v.o.s. smlouvu o dílo, jejímž předmětem je vyhotovení 50 kusů dřevěných židlí. Strany si ujednaly možnost zániku závazku zaplacením odstupného. Společnost Dřevo s.r.o. jako zhotovitel však dostala lepší nabídku na zhotovení 500 kusů židlí pro nadnárodní akciovou společnost. Proto objednateli – Kvalitní nábytek v.o.s. zaplatila odstupné, čímž závazek zanikl.

Jean Gergely 2020 ©

204

204

Příklady

- Syn dlužil otci 50.000 Kč. Nicméně před tím, než došlo ke splnění dluhu zaplacením částky, otec zemřel. Jako jediný dědic přicházel v úvahu právě syn. Proto došlo k zániku závazku splnutím.
- Bára dluží Adéle 100 Kč, jelikož Adéla pomohla Báře s domácím úkolem, rozhodla se Bářin dluh prominout.
- Adriana pronajímala byt své kamarádce Nikol. Jelikož Nikol neplatila nájemné řádně a včas, rozhodla se Adriana nájemní smlouvu vypovědět.

Jean Gergely 2020 ©

205

205

Příklady

- Štěpán provozoval jako živnostník internetový obchod s oblečením. Jednou si přes internet Tereza koupila kalhoty, které jí velikostně nesedly, rozhodla se proto ve 14 denní lhůtě odstoupit od smlouvy, čímž závazek zanikl.
- Adam (nepodnikatel) jako dlužník uzavřel smlouvu o dílo, ve které se zavázal zhotovit pro Lindu svetr na míru. Dohodli se, že svetr bude předán do jednoho měsíce po uzavření smlouvy. Týden na to si Adam zlomil obě dvě ruce. Splnění dluhu se poté to události stalo nemožné.

Jan Gergel 2020 ©

206

206

Příklady

- Jarmila (zhotovitel) uzavřela smlouvu o dílo, jejímž předmětem bylo namalování obrazu, na kterém měl být vyobrazen dům Emilie (objednatel). Týden po uzavření smlouvy Jarmila zemřela. Dluh smrtí dlužníka zanikl, neboť byl osobní povahy.
- Anežka uzavřela se svými dětmi smlouvu o důchodu, ve které se děti zavázaly pravidelně poskytovat Anežce finanční částku ve výši 1.000 Kč týdně. Anežka měsíc po uzavření smlouvy zemřela. Závazek zanikl smrtí věřitele.

Jan Gergel 2020 ©

207

207

Žaloba

- Místně příslušný soud je **obecný soud žalovaného**, obvykle tam, kde má trvalé bydliště, kde se zdržuje nebo kde pracuje / sídlo PO
- Od 1. ledna 2013 je povinností věřitele zaslat dlužníkovi na adresu pro doručování **tzv. předžalobní výzvu**, a to alespoň 7 dní před podáním žaloby, pokud v případě úspěchu ve věci bude chtít nárokovat náhradu nákladů řízení.
- S pravomocným a vykonatelným rozsudkem se poté může věřitel obrátit na soudního exekutora, který může vymoci žalovanou částku.

Jan Gergel 2020 ©

208

208

Zajištění a utvrzení dluhu

Jan Gergel 2020 ©

209

209

Zajištění a utvrzení dluhu

- **Zajištění dluhu** – náhradní možnost uspokojení dluhu (jiným způsobem)
- **Utvrzení dluhu** – postavení věřitele se zlepšuje, nicméně nemá možnost náhradního uspokojení

Příklady: uznání dluhu, ručení, bankovní záruka, závdavek, smluvní pokuta, zástavní právo, penále, dohoda o srážkách ze mzdy, vinkulace pojistného plnění

Jan Gergel 2020 ©

210

210

Zajištění dluhu

- **Způsoby zajištění:**
 - Věcné (zástava, zajišťovací převod práva...)
 - Osobní (ručení, bankovní záruka)
- **Vznik:** smlouva (zástavní právo), zákon (zákonné zástavní právo), rozhodnutí veřejného orgánu (zajišťovací příkaz)
- Osoba, která poskytla zajištění má v případě splnění dluhu vůči dlužníku **regres**

Jan Gergel 2020 ©

211

211

Ručení

- Forma ručitélského prohlášení
- Akcesorita a subsidiarita
- Vztah k uznání dluhu dlužníkem
- Více ručitelů zajišťuje jeden dluh (následný regres)
- Finanční záruka (bankovní záruka) – např. kauční záruka

Jan Gergel 2020 ©

212

212

Zajišťovací převod práva

- Dlužník dočasně převede na věřitele (nebo třetí osobu) své právo
- Fiduciární převod x rozvazovací podmínka
- Prostá správa věci
- Hyperocha

Jan Gergel 2020 ©

213

213

UTVRZENÍ – Uznání dluhu

- Písemná forma
- Důvod (odkaz na listinu, fakturu, objednávku)+ výše
- Peněžitý i nepeněžitý dluh
- Uznání dluhu je jednostranné

Následky (výhody):

- Obrácení důkazního břemena
- Počátek běhu 10leté promlčení lhůty

Jan Gergel 2020 ©

214

214

UTVRZENÍ – Uznání dluhu

Faktické uznání dluhu

- Placení úroků se považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí.
- Plní-li dlužník z části, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.

Jan Gergel 2020 ©

215

215

UTVRZENÍ – Uznání dluhu

Příklady uznání dluhu v praxi

- Inventarizace pohledávek – „souhlasím“
- Odsohlasení údajů ve faktuře
- Uznání promlčeného dluhu
- Uznání neexistujícího dluhu

Jan Gergel 2020 ©

216

216

Splátkové kalendáře

- Určení doby, do které zaplatím (promlčecí lhůta počíná běžet až od okamžiku, kdy měl skutečně zaplatit)
- Každá splátka se promlčuje zvlášť
- Nutno zahrnout i úroky z prodlení (ode dne splatnosti jednotlivých faktur)
- Smluvní pokuta

Jan Gergel 2020 ©

217

217

Smluvní pokuta

- Posílení postavení věřitele
- Porušení smluvní i zákonné povinnosti (vždy však smluvní základ)
- Smluvní pokuta jako důsledek ukončení smlouvy (nepravá smluvní pokuta = odstupné)
- Objektivní odpovědnost (není důležité zavinění)
- Vztah smluvní pokuty a náhrady škody (dispozitivní)

Jan Gajdík 2020 ©

218

218

Smluvní pokuta

- Peněžitá i nepeněžitá forma (např. prodloužení záruční lhůty)
- Postačí ústní forma
- Lze ujednat i v dodatku, obchodních podmínkách (x spotřebitel – I. ÚS 3512/11)
- Vztah smluvní pokuty a smluvního úroku z prodlení (obecně přípustně, lze vyloučit)
- Zákaz smluvních pokut u nájmu bytu a domu (§ 2239 OZ) a v pracovněprávních vztazích (§ 346d odst. 7 ZP)

Jan Gajdík 2020 ©

219

219

Smluvní pokuta

- Nepřiměřenost (kolem 0,5 % denně)
- Moderační právo soudu
- Co rozhoduje: hodnota a význam utvrzované povinnosti (ne osobní a majetkové poměry)

Jan Gajdík 2020 ©

220

220

Pozastávky, zádržné

- Pozastávka = zádržné (synonymum)
- Ochrana objednatele (kupujícího)
- Obvykle v hodnotě 10 % z ceny (lze i rozdělit)
- Splatnost pozastávky často na základě řádné kolaudace, skončení smluvní záruky, odstranění vad, finanční záruky.
- Základ pozastávky je počítán často bez DPH
- Uvolnění pozastávky na základě žádosti / faktury zhotovitele

Jan Gajdík 2020 ©

221

221

ZVLÁŠTNÍ ČÁST ZÁVAZKOVÉHO PRÁVA

222

Převedení věci do vlastnictví jiného DAROVÁNÍ

Jan Gajdík 2020 ©

223

223

Dar(ovací smlouva)

- **Bezúplatné převedení majetku** mezi smluvními stranami (dárce, obdarovaný) **na základě smlouvy**
- **Smišené darování**
- **Darování s podmínkou**
- **Darování s účelovým určením**
- **Slib darování**

Jean Gergely 2020 © 224

224

Dar(ovací smlouva)

- **Negativní vymezení daru** (společenská úsluha, slib, prominutí dluhu, opuštění věci, poskytnutí zajištění)
- **Danajský dar** (dar s negativní hodnotou)
- **Darování celého majetku** (budoucího majetku do 1/2)
- **Forma darování** (reálná x konsenzuální)
- **Vady a náhrada újmy**

Jean Gergely 2020 © 225

225

Dar(ovací smlouva)

- **Zákaz darování** (obdobně jako u závěti)
- **Odvolaání daru**
 - Pro nevdek
 1. úmyslné nebo hrubě nedbalostní ublížení
 2. ublížení dárce nebo osoby blízké
 3. zjevné porušení dobrých mravů
 - Pro nouzi
 - Dárce není schopen zajistit si pro sebe nutnou výživu

Jean Gergely 2020 © 226

226

Převedení věci do vlastnictví jiného KOUPE a SMĚNA

Jean Gergely 2020 © 227

227

Koupě

- **Práva a povinnosti**
- **Předmět koupě – věc**
- **Kupní cena a způsob jejího určení**
- **Odpovědnost za vady**
 - množství (co přibližné množství?)
 - jakost
 - provedení
 - neodpovídá vzorku nebo předloze
 - plnění jiné věci (= aliud)
 - vady v dokladech nutných pro užívání věci
 - právní vada

Jean Gergely 2020 © 228

228

Koupě

- **Zjevné vady**
 - vady **zjistitelné při uzavření smlouvy** s vynaložením obvyklé pozornosti
 - **prodávající za ně neodpovídá** (to neplatí, pokud prodávající výslovně ujistil, že je věc bez vady, nebo vadu zastřel listivě)
- **Vady zjistitelné při běžné prohlídce**
 - **povinnost kupujícího věc prohlédnout co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na věc**, možnost odložit prohlídku pokud je věc odesílána
 - **pokud vadu neoznámí bez zbytečného odkladu po prohlídce**, právo z vad se promítá
 - prodávající nemůže uplatnit nárok promlčení, pokud je vada důsledkem skutečnosti, o které prodávající věděl nebo musel vědět v době odevzdání věci
- **Vady skryté**
 - **oznámění bez zbytečného odkladu** poté co ji zjistil/mohl zjistit při dostatečné péči
 - **neopozdějí do 2 let**, pokud neučiní = promlčí se

Jean Gergely 2020 © 229

229

Koupě

Reklamační lhůta

- Jejich marným uplynutím nepřichází kupující o nároky, ale prodávající může namítnout zmeškání lhůty
 - bez zbytečného odkladu poté, co ji mohl kupující při včasné prohlídce zjistit, **nejdéle 2 roky (u skrytých vad)**
 - pokud prodávající ale o vadě věděl či vědět musel – pak platí obecná promlčení lhůta § 1921 a prodávající nemá právo na námitku
 - neoznámí-li kupující vadu včas, pozbývá právo odstoupit od smlouvy**

Jan Gergel 2020 © 230

230

Koupě

- Různé okamžiky nabytí vlastnického práva
- Předmět koupě / díla** (vlastnosti vymíněné, hodící k zamyšlenému účelu, obvyklé)
- Práva z vadného plnění (vada, která existuje při přechodu nebezpečí škody na věc, byť se projeví později)**
 - Zjevná vada: NE (x zastížené nebo ujštěné)
 - Skrytá vada: ANO (24 měsíců)
- Nebezpečí škody na věc přechází převzetím věci
- Vedlejší ujednání při kupní smlouvě
- Absence dokladů jako právní vada

Jan Gergel 2020 © 231

231

Koupě

Pokud dojde k **podstatnému porušení smlouvy**, má kupující na výběr právo:

- na odstranění vady dodáním nové věci bez vady nebo dodáním chybějící věci,
- na odstranění vady opravou věci,
- na přiměřenou slevu z kupní ceny, nebo
- odstoupit od smlouvy.

Pokud dojde k **nepodstatnému porušení smlouvy**, má kupující na výběr právo:

- na odstranění vady nebo
- na přiměřenou slevu z kupní ceny

Jan Gergel 2020 © 232

232

Koupě

- Neodstraní-li prodávající vadu věci včas nebo vadu věci odmítne odstranit, může kupující požadovat **slevu z kupní ceny**, anebo může od smlouvy **odstoupit**.
- Provedenou volbu nemůže kupující změnit bez souhlasu prodávajícího.
- U použitých věcí je možno zákonnou lhůtu zkrátit na **polovinu**.
- Koupě zboží úhmkem

Jan Gergel 2020 © 233

233

Koupě

Kde a kdy práva z vad uplatnit?

- Reklamacce se uplatňují u prodávajícího, u kterého byla věc koupena (koupím v Ostravě, můžu reklamovat v Praze?)
- Občanský zákoník neobsahuje lhůtu do kdy má prodávající věc opravit (dohoda / bez zbytečného odkladu x spotřebitel – 30 dnů)
- Povaha lhůty k uplatnění práv z vad (promlčení ve lhůtě 24 měsíců)
- Nenamítne-li nic, soud práva z vad kupujícímu přizná.

Jan Gergel 2020 © 234

234

Koupě

Záruka za jakost

- Jednostranné prohlášení prodávajícího (zhotovitele).
- Věc bude po určitou dobu způsobila k použití pro obvyklý účel nebo že si zachová obvyklé vlastnosti.
- Rozsah záruky (montážní práce / vyjeté koleje / zařízení).
- Vada musí vzniknout nejpозději před uplynutím záruční doby.
- Prodávající pochopitelně neodpovídá za vady, které byly způsobeny vnějšími událostmi (např. povodeň) – lze vyloučit (§ 2116 OZ)!!
- Např. vydání záručního listu, uvedení záruční doby na obalu nebo v reklamě.
- Doba trvání – i doživotní záruka

Jan Gergel 2020 © 235

235

Koupě

Různé délky záručních lhůt

- Smlouva = 2 roky
- Záruční list = 4 roky
- Reklama = 5 let

= 5 let

Jan Gajdál 2020 © 236

236

Příklady

- Koupě ledničky, lhůta 24 měsíců k uplatnění práv z vad. Záruku poskytuje prodávající.
- Dívat se na obchodní podmínky.
- Práva z vad se uplatňují bez zbytečného odkladu.
- V závislosti na povaze vady má kupující na výběr, zda bude žádat odstoupení od smlouvy, opravu věci, dodání nové věci bez vad či slevu z kupní ceny.
- Zásah (pokus o opravu) do ledničky zhotovitelem = zmařená reklama.

Jan Gajdál 2020 © 237

237

Směna

- Strany se zavazují převést si vzájemně vlastnické právo k určitým věcem
 - jedna strana se zavazuje odevzdat věc a převést vlastnické právo (resp. umožnit nabytí vlastnického práva), a druhá strana se zavazuje k tomuž
- Přiměřené použití ustanovení o kupní smlouvě

Jan Gajdál 2020 © 238

238

Dočasné přenechání věci do užívání jiného

Jan Gajdál 2020 © 239

239

Výprosa

Přenechá-li půjčitel někomu bezplatně věc k užívání, aniž se ujedná doba, po kterou se má věc užívat, ani účel, ke kterému se má věc užívat, vzniká výprosa.

- Výprosník x půjčitel.
- Půjčitel může požadovat vrácení věci podle libosti.
- Výprosník nemůže věc vrátit v době, kdy by tím způsobil půjčiteli obtíže (ledaže s tím souhlasí).
- *Př. půjč mi prosím hrábě, až je budeš chtít vrátit, tak na mě zaklepej.*

Jan Gajdál 2020 © 240

240

Výpůjčka

Smlouvou o výpůjčce půjčitel přenechává vypůjčiteli nezuživatelnou věc a zavazuje se mu umožnit její bezplatné dočasné užívání.

- Vypůjčitel x půjčitel.
- Vypůjčitel má právo vrátit věc předčasně (ne však v nevhodné době).
- Půjčitel se nemůže domáhat předčasného vrácení věci.
- *Př. výpůjčka knihy (je-li vypůjčení bezúplatné).*

Jan Gajdál 2020 © 241

241

Zápůjčka

Přenechá-li zápůjčitel vydlužiteli zastupitelnou věc tak, aby ji užil podle libosti a po čase vrátil věc stejného druhu, vznikne smlouva o zápůjčce.

- Zápůjčitel x vydlužitel.
- Vrácení může být formou splátek.
- Zápůjčkou přechází vlastnické právo k věci s podmínkou, že stejná nebo obdobná věc bude v ujednaném množství a kvalitě vrácena zpět.
- Lze sjednat i úrok.
- *Např. peníze nebo mouka.*

Jean Gergely János ID 742

242

Úvěr

Smlouvou o úvěru se úvěrující zavazuje, že úvěrovanému poskytne na jeho požádání a v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a úvěrovaný se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky.

- Úvěrující x úvěrovaný.
- Součástí protiplnění je i úrok (může být sjednat smluvně nebo ve výši, kterou stanovuje vládní nařízení).
- Poskytnutí úvěru může být vázáno na konkrétní účel.

Jean Gergely János ID 743

243

Výprosa	Výpůjčka	Nájem	Zápůjčka	Úvěr	
není ujednaná doba	dočasná smlouva	doba určitá/neurčitá	dočasná smlouva	dočasná smlouva	
není ujednan účel	je dán účel (účel obvyklý)	účel je dán povahou smlouvy	nemusí být ujednan účel	vázána i na určitý účel	
bezúplatná smlouva	bezúplatná smlouva	úplatná smlouva	(bez)úplatná smlouva	úplatná smlouva	
individuálně ur. věc	individuálně určená věc	individuálně určená věc	genericky určená věc	pouze peníze	
reálná	reálná	konsenzuální	konsenzuální	reálná	

Jean Gergely János ID 744

244

Nájem bytu

Jistota (záloha)

- Maximální výše (6x nájemného), od 28.2.2017 (3x nájemného).
- Ze zákona se jistota úročí obvyklou sazbou (doporučuji výslovně sjednat v jaké výši / lze i vyloučit úročení).
- Jistota se vrací po skončení nájemního poměru.
- Nepřipustné: propadnutí jako smluvní pokuta.

Jean Gergely János ID 745

245

Nájem bytu

Jednostranné zvyšování nájemné

- Lze ujednat (pak dle smlouvy)
- Není-li ujednáno, max. o 20 % za 3 roky až do výše obvyklého nájemného (tzn. v roce 2017 nájemce 10.000 Kč, v průběhu tří let lze zvýšit pouze na 12.000 Kč).

Jean Gergely János ID 746

246

Nájem bytu

Obecná pravidla (novinky)

- Žádné smluvní pokuty
- Žádné nepřiměřená ujednání
- Vždy písemná forma (při absenci nemůže namítat pronajímatel)
- Není třeba kolaudace
- Lze chovat zvíře (x obtíže nepřiměřené poměrům v domě)
- Trvalý pobyt nelze zakázat
- Nájemce může podnikat i pracovat v bytě

Jean Gergely János ID 747

247

Nájem bytu

Obecná pravidla (novinky)

- Přijetí člena do nájemcovy domácnosti pouze s souhlasem pronajímatele (x osoba blízká)
- Podnájem pouze se souhlasem pronajímatele (x když nájemce zůstane v bytě bydlet)
- U podnájmu neplatí ochranná předchozí ochranná klauzule.

Jan Gergel 2020 © 148

248

Nájem bytu

Skončení nájmu

- Zemře-li nájemce, nájem přechází na osobu, která s nájemcem žije ve společné domácnosti a nemá vlastní byt (pokud s tím souhlasí pronajímatel / x rodinný příslušník); jinak přechod na dědice (povinnost platit dluhy)
- Výpověď 3 měsíce; počíná běžet měsíc následující po doručení výpovědi.

Jan Gergel 2020 © 149

249

Nájem bytu

Skončení nájmu

- Doba určitá nájemce (jen při změně okolností nebo porušování povinností pronajímatele)
- Doba neurčitá nájemce (i bez udání důvodů)
- Doba určitá i neurčitá pronajímatel (hrubé porušování povinností, odsouzení za úmyslný TČ, závažný důvod)
- Doba neurčitá pronajímatel (pronajímatel potřebuje pro sebe nebo manžela po návrhu na rozvod nebo pro svého příbuzného)

Jan Gergel 2020 © 150

250

Nájem bytu

Skončení nájmu pronajímatelem okamžitě

- Zvláště závažné porušení povinností (nezaplacení nájemného a záloh na služby za dobu alespoň tří měsíců, poškození bytu....)

Jan Gergel 2020 © 151

251

Nájem bytu

Peněžité pohledávky

- Vyúčtování služeb max. do dubna následujícího roku / splatnost do konce července.
- Úrok z prodlení ve výši 9 % ročně z dlužného nájemného nebo záloh na služby (lze i vyšší)
- Po skončení nájmu nárok na bezdůvodné obohacení ve výši nájemného
- Splátnost nájemného 5. den příslušného měsíce
- Drobné opravy (1.000 Kč; součet nesmí přesáhnout součinu 100 Kč a výměry bytu v m²) / za rok

Jan Gergel 2020 © 152

252

Příklady

Jan koupil na náměstí v Olomouci dům, ve kterém je 8 bytů obývaných nájemci. Prověřil historii domu a zjistil, že prostory, v nichž se byty nacházejí, byly ve 30. letech 20. století stavebním úřadem určeny k nebytovým účelům. Na základě tohoto zjištění se domáhal vyklizení „bytů“, neboť podle jeho názoru nemají nájemci platnou smlouvu, jelikož předmět nájmu neexistuje.

Jan Gergel 2020 © 153

253

Příklady

Posuďte platnost těchto ujednání

- Nájemné bude hrazeno čtvrtletně pozadu, vždy do 15. dne následujícího měsíce po ukončení čtvrtletí
- Nájemce nesmí v bytě chovat zvíře, které by mohlo znečistit prostory v domě
- Je-li nájemce v prodlení s placením nájemného, zaplatí úrok z prodlení ve výši 10 %
- Je-li nájemce v prodlení s oznámením změny v počtu osob v bytě, zaplatí pronajímateli za každý den prodlení 1.000 Kč
- Rozhodne-li stavební úřad o nutnosti provedení oprav v bytě, jejichž provádění způsobí neobyvatelnost bytu, je nájemce povinen vystěhovat se a nájem skončí

Jan Gergel 2020 © 154

254

Příklady

Robin si od 1.7.2015 pronajal byt s měsíčním nájemným 5.000 Kč. V roce 2016 bylo nájemné jednostranně zvýšeno na 5.900 Kč. Dne 20. prosince 2017 obdržel od pronajímatele oznámení o zvýšení nájemného.

- O jakou částku může pronajímatel maximálně zvýšit nájemné, když hladina obvyklého nájemného je 10.000 Kč
- Lze ve smlouvě jednostranné zvyšování nájemného vyloučit
- Jak vysokou kauci mohl pronajímatel na počátku nájmu požadovat?
- Může si pronajímatel peníze složené na kauci utratit za dovolenou?

Jan Gergel 2020 © 155

255

Příklady

Rozhodněte, zda se jedná o výpovědní důvod:

- Nájemce byl usvědčen z loupežného přepadení pronajímatelovy matky žijící v pečovatelském domě.
- Nájemce neposkytl pomoc při nehodě na dálnici člověku, o čemž se později dozvěděl, že byl nájemcem ve stejném domě
- Nájemné činí 5000 Kč. Nájemce v lednu zaplatil pouze 1.000 Kč, v únoru jen 2.000 Kč a v březnu 4.500 Kč

Jan Gergel 2020 © 156

256

Závazky z deliktů

Jan Gergel 2020 © 157

257

Zásady deliktního práva

- Pacta sunt servanda*
- Každý si, až na výjimky, nese následky za své jednání sám (princip sebeodpovědnosti)
- Neminem ledere*
- Zákaz obohacování (resp. nepoctivosti)
- Solidarita, rovnost, proporcionalita
- Při způsobu náhrady má přednost **naturální restituce** před pekuniární kondemnací
- Východiskem je subjektivní odpovědnost (objektivní jen v případech zákonem stanovených)
- Funkce deliktního práva: **reparační, preventivní, sankční** (x *common law*)
- Odlíšení **smluvní odpovědnosti a deliktní odpovědnosti** (jednota civilního deliktu)
- Rozšíření náhrady nemajetkové újmy

Jan Gergel 2020 © 158

258

Zásady deliktního práva

Samaritánský princip:

- Povinnost zakročit na ochranu jiného má každý, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit

Jan Gergel 2020 © 159

259

Právní úprava

- **Občanský zákoník** (zák. č. 89/2012 Sb.)
 - Zejména část čtvrtá, hlava III. (§ 2894 a násl.)
- **O odpovědnosti státu za škodu...** (zák. č. 82/1998 Sb.)
 - Nezákoně rozhodnutí a nesprávný úřední postup
- **Dále:**
 - Zákoník práce (zák. č. 262/2006 Sb.)
 - Nemoci z povolání atp.
 - Antidiskriminační zákon (zák. č. 198/2006 Sb.)
 - Tiskový zákon (zák. č. 46/2000 Sb.)
 - Právo na dodatečné sdělení, právo na odpověď

Jan Gergel 2020 ©

146

260

Terminologicky

- Náhrada újmy jako pojem zahrnuje
 - **Náhradu majetkové újmy** včetně ušlého zisku (pojem **ŠKODA**)
 - **Náhradu nemajetkové újmy** (bolestné, ztížení společenského uplatnění...)
- Pojem delikt v širším slova smyslu (*lato sensu*)
 - Újma vzniklá v důsledku porušení zákona
 - V rámci náhrady je cílem nastolení stavu, jakoby k deliktu nedošlo
 - Újma vzniklá v důsledku porušení smlouvy
 - V rámci náhrady je cílem nastolení stavu, jakoby nebyla porušena
- Pojem delikt v užším slova smyslu → porušení zákona
- Pojem objektivní a subjektivní odpovědnosti
 - **SUBJEKTIVNÍ** → je vyžadováno zavinění škůdce
 - **OBJEKTIVNÍ** → odpovědnost bez ohledu na zavinění škůdce

Jan Gergel 2020 ©

146

261

Delikt ní způsobilost

- § 7 OZ: Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout.
 - Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.
- x § 31 OZ: Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřených nezletilých jeho věku.
- § 2920: Je-li to spravedlivé, má poškozený právo na náhradu újmy, se zřetelem k majetkovým poměrům škůdce a poškozeného.

Jan Gergel 2020 ©

146

262

Vznik nároku na náhradu újmy

- **Jednání**
 - Konání (komisivní) i opomenutí povinného jednání (omisivní)
 - Porušení zákona / smlouvy
- **Protiprávnost**
 - Je dána porušením ZS, pokud není dána OKOLNOST VYLUČUJÍCÍ PROTIPRÁVNOST
 - Zřejmě: nutná obrana, krajní nouze, přípustné riziko, svolení poškozeného
- **Zavinění**
 - V případě subjektivní odpovědnosti
 - Stav myslí jednajícího (škůdce) ke škodní události
- **Vznik újmy**
- **Příčinná souvislost**
 - Mezi jednáním a následkem
 - 1) *Condicio sine qua non* (kauzalita v přírudo-vědním slova smyslu)
 - 2) **Adekvátnost** – optimální pozorovatel

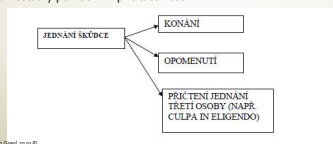
Jan Gergel 2020 ©

147

263

A. Jednání

- Pomocník při plnění dluhu § 1935 – přičitatelnost
- Odpovědnost za pomocníka při plnění dluhu § 2914
 - Samostatný pomocník – *culpa in eligendo*
 - Nesamostatný pomocník – přičitatelnost

Jan Gergel 2020 ©

147

264

A. Jednání

Škoda způsobená několika osobami:

- Povinnost k náhradě: společně a nerozdílně
- Pokud nelze s určitostí říci, která z vícero škodících osob škodu způsobila: společně a nerozdílně
- Soud může o náhradě rozhodnout jinak: náhrada podle účasti

Spoluzavinění poškozeného:

- Povinnost k náhradě se poměrně snižuje
- Pokud je zde zanedbatelný rozdíl – jako by nebyl

Jan Gergel 2020 ©

147

265

B. Protiprávnost

- Je evokována porušením zákona nebo smlouvy
 - Rozpor s právním řádem jako celkem
- Okolnosti vylučující protiprávnost
 - **Nutná obrana** (§ 2905)
 - Odvrácení bezprostředně hrozícího nebo trvajícího útoku od sebe nebo od jiného. Újma nesmí být nepřiměřená a obrana zcela zjevně nepřiměřená.
 - **Krajní nouze** (§ 2906)
 - Odvrácení přímo hrozícího nebezpečí újmy od sebe nebo od jiného. Proporcionalita, Subsidiarita.
 - **Svolení poškozeného**
 - **Svépomoc** (§ 14)
 - **Výkon práv a povinností**

Jan Gergel 2020 ©

266

266

C. Zavinění

- Jen u subjektivní odpovědnosti
- § 24 NOZ: „Každý **člověk** odpovídá za své jednání, je-li s to **posoudit** je a **ovládnout**. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.“
- Zavinění ve formě **ÚMYSLU**
 - **Úmysl přímý**: věděl a chtěl
 - **Úmysl nepřímý**: věděl, že škodu může způsobit a byl s tím srozuměn
- Zavinění ve formě **NEDBALOSTI**
 - **Vědomá**: věděl, že může způsobit škodu, ale spoléhal se, že nezpůsobí
 - **Nevědomá**: nevěděl, ačkoliv vědět měl a mohl
- **Hrubá nedbalost**: takový přístup škůdce k požadavku náležité opatrnosti, který svědčí o jeho zjevně bezohlednosti k chráněným statkům. Není zvláštní formou zavinění

Jan Gergel 2020 ©

267

267

D. Vznik újmy

- **Újma** = majetková újma (škoda) i nemajetková újma
- **Škoda**: jakákoliv ztráta na majetku, nejedná se přitom pouze o škodu skutečnou (výše, o kterou se hodnota majetku snížila), ale i o **ušlý zisk** (výše, o kterou se hodnota majetku nezvětšila, ale měla)
- **Nemajetková újma**: psychická újma, která vznikla v důsledku zásahu do osobnostních práv, je smyslově vnímatelná a projevuje se ve sféře poškozeného, zásadně se neprojevuje ve snížení majetku poškozeného (pokud by vedle nemajetkové újmy vznikla i škoda, např. ušlý zisk kvůli rekonvalescenci, jedná se o nárok z náhrady škody)
 - Pokud není zvlášť ujednána, postihuje škůdce jen, stanoví-li to zákon, a to poskytnutím zadostiučinění
 - protiprávního zásahu do práv člověka (§ 2956),
 - poškození věci ze svévolje nebo škodlivosti (§ 2969 odst. 2),
 - osob, které újmu (třeba i ne vlastní) důvodně pocítují jako osobní neštěstí (§ 2972)
 - zájezdu (újma za narušení dovolené, § 2543),
 - porušení základních členských práv člena spolku závažným způsobem (§ 261).

Jan Gergel 2020 ©

268

268

E. Příčinná souvislost (kauzalita)

- **A) Přírodní kauzalita**
 - Přířekna souvislost v přírodně přírodnodobacím smyslu je dána tehdy, jestliže určitý proces má, na zákládě přírodních zákonů, nutně za následek určitou zrodu.
- **B) Právní kauzalita**
 - **Condicio sine qua non** (teorie podmínky)
 - **Pro kradu**: taková událost (jednání) je pro výsledek příčinná, kterou si nete odmyšlet, anž by nutně odpadl i sám výsledek (škoda)
 - **Pro kradu**: pro výsledek (škodu) je taková opomenutí v právním smyslu příčinná, jestliže si nete domyšlet konkrétní opomenutí přičinné, anž by odpadl sám výsledek (škoda).
 - **Teorie adekvátnosti**
 - Zakázáno je takové jednání, u kterého je objektivně předvidatelné, a velkou mírou pravidelností, že vede k zakázanému následku
 - **Optimální pozorovatel** - všechny vědomosti a zkušenosti své doby; pokud pro něj není následek alespoň předvidatelný, není odpovědnost dána
 - **Teorie kauzálního nuxu**
 - Vztah mezi ochranou normou a jejím účelem (norma ukládá povinnost se nějak chovat za nějakým účelem, pokud je to předatí normy - jak se mezi touto normou a následkem nuxu protiprávnosti)
 - **Teorie předvidatelnosti**
 - V rámci porušení smluvní povinnosti - hraje se jen škoda předvidatelná ke dni uzavření smlouvy → projev důvěry a informovanosti mezi účastníky smlouvy

Jan Gergel 2020 ©

269

269

Skutkové podstaty náhrady újmy

- **Generální klauzule**
 - 1) Porušení dobrých mravů (§ 2909)
 - 2) Porušení zákona (§ 2910)
 - 3) Porušení smluvní povinnosti (§ 2913)
- **Zvláštní skutkové podstaty**

Jan Gergel 2020 ©

270

270

1) Porušení dobrých mravů

- Vyžaduje se zavinění ve formě **úmyslu**
 - Objektivní promlčecí lhůta 15 let (§ 636)
- **Dobré mravy** jsou měřítkem hodnocení konkrétních situací odpovídajícím obecně uznávaným pravidlům slušnosti v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti
 - **Souhm etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování mnohdy zajišťují vymahatelnými právními normami**
 - I jinak dovolený výkon práva, jehož cílem je pouze poškodit jiného (šikanózní výkon práva)
- **Př. Trpící pacient v čekárně lékaře, lékař vezme známého, který přišel po prvním pacientovi. Díky tomu náš pacient trpí déle a vzniká mu větší nemajetková újma.**
- **Př. Dvě parkoviště, jedno placené, druhé zdarma - na to je poslední volné místo, řidič s parkovací kartou na bezplatné parkování na zpoplatněném tam naschvál zajede, aby druhý řidič musel platit na placeném.**

Jan Gergel 2020 ©

271

271

2) Porušení zákona

- 1) Zásah do absolutního práva
 - Osobnostní práva (život, zdraví, čest, svoboda, integrita)
 - Věcná práva, práva k nehmotným statkům
- 2) Porušení ochranné normy (zásah i do relativního práva)
 - Ochranná norma: povinnost, kterou zákon stanovuje k ochraně nějakého práva poškozené osoby. Zákon – jakákoli právní norma (i návštěvní řád národního parku).
 - Nexus protiprávnosti – odpovídá se pouze za škody, které spadají pod ochranný účel normy (osobní, věcná, morální)
 - Zákon presumuje zavinění ve formě nevědomé nedbalosti (§ 2911)

Jan Gergel 2020 © 272

272

2) Porušení zákona

- Škoda – zmenšení majetku, nenavýšení, až k němu mělo dojít (ušlá zisk), nemajetková újma – zásah do přirozeného práva člověka dle části I. NOZ
 - Zásadně se nahrazuje škoda, která je kryta ochranným účelem normy
- Čistá ekonomická ztráta – vzniká jiným způsobem, než zásahem do absolutního práva (zkrácení věřitele) – není to zásah do absolutního práva, ale čistá ekonomická újma (zrušení představení při zlomení ruky)

Jan Gergel 2020 © 273

273

3) Odpovědnost za porušení smlouvy

- § 2913 odst. 1: „Poruší-li strana povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit.“
 - Zjevnost vztahu třetí osoby, jejímuž vztahu měla povinnost sloužit
 - Objektivní odpovědnost s možností se liberovat
 - V rámci smlouvy i na dispositivní ustanovení zákona (§ 545)
 - Dopadá přiměřeně i na kvazikontakty (§ 1723/2)
- Liberace (§ 2913/2)
 - Dočasně nebo trvale
 - Zabránila nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka
 - Vznikla nezávisle na jeho vůli, kterou však nebyl povinen překonat
- V rámci kauzality – teorie předvídatelnosti
 - Jen ta škoda, kterou kontrahent mohl při uzavírání předvídat

Jan Gergel 2020 © 274

274

Zvláštní skutkové podstaty

- škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání - § 2920 a násl.
- škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi - § 2923
- škoda z provozní činnosti a škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným - § 2924, § 2925
- škoda na nemovitě věci - § 2926
- škoda z provozu dopravních prostředků (§ 2927 a násl.)
- škoda způsobená zvířetem
- škoda způsobená věcí
- škoda způsobená vadou výrobku (§ 2929 a násl.)
- škoda na převzaté, odložené, vnesené věci
- škoda způsobená informací nebo radou
- odpovědnost státu a samosprávných celků při nesprávném výkonu veřejné moci

Jan Gergel 2020 © 275

275

A. Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání

- § 2920 odst. 1: „Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; poškozenému náleží náhrada škody i tehdy, nebránil-li se škodci se šetrností k němu.“
- § 2920 odst. 2: „Nebyl-li nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky, má poškozený právo na náhradu, je-li to spravedlivé se zřetelem k majetkovým poměrům škodce a poškozeného.“
- § 2921: „Společně a nerozdílně se škodcem nahradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Není-li škodce povinen k náhradě, nahradí poškozenému škodu ten, kdo nad škodcem zanedbal dohled.“
- § 29: „Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.“
- § 31: „Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.“

Jan Gergel 2020 © 276

276

B. Osoba s nebezpečnými vlastnostmi

- § 2923: „Kdo se vědomě ujme osoby nebezpečných vlastností tak, že ji bez její nutné potřeby poskytne útulek nebo ji svěří určitou činnost, ať již v domácnosti, provozovně či na jiném podobném místě, nahradí společně a nerozdílně s ní škodu způsobenou v takovém místě nebo při této činnosti někomu jinému nebezpečnou povahou takové osoby.“
- Nebezpečná vlastnost osoby – těla nebo ducha
- Svěření určité činnosti nebo poskytnutí útulku BEZ ZJEVNÉ POTŘEBY
- Činnost či útulek je v domácnosti, provozovně nebo jinak bezpečném místě (kde se ztrácí obezřetnost)
- Vědomost osoby o nebezpečné vlastnosti → úmysl
- Vztah mezi škodní událostí a nebezpečnou vlastností

Jan Gergel 2020 © 277

277

C. Škoda z provozní činnosti

- § 2934: „Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať jí byla způsobena vlastní provozní činností, věci při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zprosti, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.“
- Objektivní odpovědnost – možnost liberace
- Provozní činnost** je chápána činnost, která souvisí v předmětem podnikatelské činnosti, kterou FO či PO provozně vyvíjí. Předmět činnosti je vymezen ve zřizovací listině, v oprávnění k podnikatelské činnosti nebo v živnostenském oprávnění
 - NAPC: autokempy, zemědělská výroba, provoz vodního díla
 - NE: umísťování společenské akce (ad hoc), provoz banky, činnost města
- Vznik škody v důsledku:
 - a) vlastní provozní činnosti
 - b) věci při ní použité
 - např. vedlejší zařízení, věci, strom v autokempu
 - c) vlivem činnosti na okolí
 - např. sráž štěrbin do okolí, ohřevy v blízkosti potrubí

Jan Gergel 2020 ©

278

D. Škoda z provozu dopravních prostředků

- § 2927 odst. 1: „Kdo provozuje dopravu, nahradí škodu vyvolanou **zvláštní povahou tohoto provozu**. Stejnou povinnost má i jiný provozovatel vozidla, plavidla nebo letadla, ledaže je takový dopravní prostředek poháněn lidskou silou.“
- § 2927 odst. 2: „Povinnosti nahradit škodu se nemůže provozovatel zprostit, byla-li škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v provozu. Jinak se zprosti, prokáže-li, že škodu nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat.“
- Objektivní odpovědnost s částečnou možností liberace
- Provozovatelé dopravy** - podnikatelská činnost, v jejímž rámci dochází k převozu věcí či osob z místa na místo – autobusová doprava, zásilková i rikša
- Provozovatel** - ten, kdo má právní a faktickou možnost dispozice s dopravním prostředkem, kdo užívá organizované tohoto dopravního prostředku

Jan Gergel 2020 ©

279

E. Škoda na věci převzaté/odložené/vnesené

- § 2944: „Každý, kdo od jiného převzal věc, která má být předmětem jeho závazku, nahradí její poškození, ztrátu nebo zničení, neprokáže-li, že by ke škodě došlo jinak.“
- § 2945: „(1) Je-li s provozováním nějaké činnosti spojena odkládání věcí a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se takové věci obvykle ukládají, nahradí provozovatel poškození, ztrátu nebo zničení věci tomu, kdo ji odložil, popřípadě vlastník věci. Stejně nahradí škodu provozovatel hlídajících garží nebo zařízení podobného druhu, jedná-li se o dopravní prostředky v nich umístěné a o jejich příslušenství.“
- (2) Neuplatní-li se právo na náhradu škody u provozovatele bez zbytečného odkladu, soud je omezí, pokud provozovatel namítne, že právo nebylo uplatněno včas. Neopozdějí lze právo na náhradu škody uplatnit do patnácti dnů po dni, kdy se poškození o škodu musel dozvědět.
- (3) Byla-li škoda způsobena na věci odložené v dopravním prostředku hromadné dopravy, nahradí se jen podle ustanovení o náhradě škody způsobené provozem dopravního prostředku.“
- § 2946: „(1) Kdo provozuje pravidelné ubytovací služby, nahradí škodu na věci, kterou ubytovaný vnesl do prostor vyhrazených k ubytování nebo k uložení věcí, popřípadě na věci, která tam byla pro ubytovaného vložena. To platí i tehdy, byla-li věc za tím účelem ubytovatelem převzata.“
- (2) Prokáže-li ubytovatel, že by ke škodě došlo i jinak, nebo že škodu způsobil ubytovaný nebo osoba, která ubytovaného z jeho vůle provádí, povinnosti k náhradě škody se zprosti. K ujednáním o jiných důvodech zproštění se nepřihlíží.“

Jan Gergel 2020 ©

280

F. Náhrada při poranění zvířete

- Při poranění zvířete je povinen škůdce nahradit účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví zraněného zvířete.
- Zákon dokonce poskytuje majiteli zvířete právo požadovat po škůdci přiměřenou zálohu na pokrytí části nákladů.
- O účelně vynaložené náklady jde i tehdy, pokud náklady na péči o zdraví podstatně převyšují cenu zvířete.

Jan Gergel 2020 ©

281

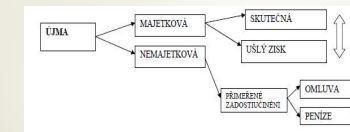
G. Škoda způsobená státem

- Zákon č. 82/1998 Sb.
 - Nesakonné rozhodnutí**
 - Bylo zrušeno nebo změněno
 - Podmínka využití všech opravných prostředků
 - Nesprávný úřední postup**
 - Nesprávný úřední postup je i nečinnost
 - Institut předběžného uplatnění nároku – 6 měsíců
 - Rozhodnutí o vazbě, trestu nebo ochranném opatření
 - Za každý den výkonu částka 170,- Kč / den
 - Zadoustování za nemajetkovou újmu
 - V penězích, ledaže lze postatí samotné konstatování porušení
 - V případě újmy vzniklé nesprávným úředním postupem se přihlíží k okolnostem § 32a(3)
 - Sulpskovní promlčecí lhůta 6 měsíců, objektivní za let
 - Ostatní nároky se promlčují v obecných lhůtách
 - Nárok státu na regresní úhradu

Jan Gergel 2020 ©

282

Rozsah a způsob náhrady újmy

- Škoda**: primární pravidlo je **restitutio in integrum** (obnovení v předešlý stav)
 - není-li to možná / požádá-li o to poškozený = **pekuniární kondemnacce** (peníze)
 - hradí se skutečná škoda a ušlý zisk
 - čistá ekonomická újma

Jan Gergel 2020 ©

283

Rozsah a způsob náhrady újmy

- **Nemajetková újma:** odčiní se *přiměřeným zadostiučiněním*
 - zadostiučinění musí být poskytnuto v **penězích**, nezajistí-li škůdce jiný způsob skutečného a účinného odčinění způsobené újmy
 - např. omluva, odčinění újmy
 - ochrana osobnosti obsahuje zvláštní nároky při zásahu do osobnostních práv – zanechání zásahu, odstranění jeho následků, další zvláštní – tiskový zákon (uveřejnění odpovědi atp.)
- **Snížení náhrady škody**
- v případech zvláštního zřetele hodných
- příhlédne soud: jak ke škodě došlo, osobním a majetkovým poměrům poškozeného a škůdce
- nelze: úmyslné způsobená škoda, škůdce se přihlásil k výkonu určité profese, povolání jako odborník

Jan Gergel 2020 ©

284

284

Náhrada při ublížení na zdraví a usmrcení

- Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného **peněžitou náhradou**, vyvažující **plně vytrpěné bolesti** a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví **překážka lepší budoucnosti** poškozeného, nahradí mu škůdce i **ztížení společenského uplatnění**. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle **zásad slušnosti**.
- Při **usmrcení** nebo **zvláště závažném ublížení na zdraví** odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodičů, dětí nebo jiné osobě blízké **peněžitou náhradou** vyvažující **plně jejich utrpení**. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle **zásad slušnosti**.

Jan Gergel 2020 ©

285

285

Občanský zákoník z roku 1964

- (1) Při škodě na zdraví se jednorázové odškodňují a) **bolesti poškozeného** a b) **ztížení jeho společenského uplatnění**.
- (2) Ministerstvo zdravotnictví stanoví v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí **vyhláškou** výši, do které lze poskytnout náhradu za **bolest** a za **ztížení společenského uplatnění**, a určování výše náhrady v jednotlivých případech.
- **vyhláška č. 440/2001 Sb., bodové hodnota; 1 bod = 120 Kč**
 - vytvořeno odborníky na danou problematiku
 - technická přístup na stanovení něčeho, co je RYZE individuální
- (3) Za škodu usmrcením náleží pozůstalým **jednorázové odškodnění**, a to
 - a) **manželovi** nebo manželce 240 000 Kč,
 - b) **každému dítěti** 240 000 Kč,
 - c) **každému rodiči** 240 000 Kč,
 - d) **každému rodiči** při ztrátě dosud nenarozeného počatého dítěte 85 000 Kč,
 - e) **každému sourozenci** zesnulého 125 000 Kč,
 - f) **každé další blízké osobě** žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku události, která byla příčinou škody na zdraví s následkem jeho smrti, 240 000 Kč.

Jan Gergel 2020 ©

286

286

Účinná právní úprava

- Zásady slušnosti → Metodika Nejvyššího soudu ČR
- **Bolestné**
 - Kontinuita; v zásadě dle 440/2001 Sb., ale změna v hodnotě bodu, dynamická veličina závislá na průměrné mzdě ± 1% měsíční nominální mzdy (251, 28 Kč pro rok 2014)
 - Revize odborníky lékařskými společnostmi; Přepracování bodového hodnocení bolesti
 - Např. otevřená zlomenina není samostatný typ zlomeniny, ale připočte se k „obyčejné“ zlomenině, a přičte se k tomu bodové hodnocení zasažení povrchových částí
 - Možnost zvýšení hodnoty lékařem v případě komplikací (lehká o 5 %, středně závažná o 10 %, závažná o 15 %, těžká 20 %), resp. § 2957 (úmysl, lest, pohrůžka...)
- http://www.nsoud.cz/judikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika

Jan Gergel 2020 ©

287

287

Bolestné

- Zásady slušnosti → Metodika Nejvyššího soudu ČR
- **Bolestné**
 - Kontinuita; v zásadě dle 440/2001 Sb., ale změna v hodnotě bodu, dynamická veličina závislá na průměrné mzdě ± 1% měsíční nominální mzdy (251, 28 Kč pro rok 2014)
 - Revize odborníky lékařskými společnostmi; Přepracování bodového hodnocení bolesti
 - Např. otevřená zlomenina není samostatný typ zlomeniny, ale připočte se k „obyčejné“ zlomenině, a přičte se k tomu bodové hodnocení zasažení povrchových částí
 - Možnost zvýšení hodnoty lékařem v případě komplikací (lehká o 5 %, středně závažná o 10 %, závažná o 15 %, těžká 20 %), resp. § 2957 (úmysl, lest, pohrůžka...)
- http://www.nsoud.cz/judikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika

Jan Gergel 2020 ©

288

288

Bolestné

Kód	Diagnóza	Počet b.	Bolestné
S580	Traumatická amputace jednoho předloktí	250	79.712,- Kč
S881	Traumatická amputace mezi kolenem a kotníkem	270	86.089,- Kč
S870	Drtivé poranění kolena	200	63.770,- Kč
S057	Avulze	200	63.770,- Kč
S0600	Otřes mozku – lehký	20	6.377,- Kč
S025	Ztráta zubu	20	6.377,- Kč
T171	Cizí těleso v hrtnu	50	15.942,- Kč

- Hodnota jednoho bodu bolestného pro rok 2019 činí **318,85 Kč**
- Navýšení bolestného
 - Komplikace lehká – do 5 % (krátkodobá léčba, neprodlouží léčbu)
 - Komplikace středně závažná – do 10 % (vyžaduje dlouhodobou léčbu /op/)
 - Komplikace závažná – do 15 % (v akutní fázi prudce horší)
 - Komplikace ~~lehká~~ – do 20 % (celková, přechodně ohrožující život)

289

289

Ztížení společenského uplatnění

- Ztížení společenského uplatnění**
 - Diskontinuita
 - Průměrný (obyčejný) poškozený ve vztahu k jednotlivým stránkám života a přihlednutí k jednotlivým odlišnostem případů
 - Posuzování dle MKF (komponenty Aktivita, Participace, Kvalifikátor aj.)
 - Výsledkem jednotlivých mezivýsledků je vážený průměr na výsledné celkové omezení spono % (teoreticky lze dosáhnout 100 % kompletní vyřazení žijící osoby ze všech sfér života) procentní vyjádření ztráty životních příležitostí (lepší budoucnosti)
 - Lze individualizovat na kolik je ztížení společenského uplatnění rozdílné např.: při ztrátě dolních končetin u IT specialisty nebo profesionálního tanečníka apod.
- S ohledem na změnu hodnoty peněz v čase, by měla být vypočítána podobně jako bolestné z **průměrné nominální hrubé mzdy v NII a to jako její 40násobek**
 - V případě věku se za vrchol posuzuje 45-55 let, proto se může navýšovat o 10 %, dojde-li k újmě ve věku mezi 35-44 lety, o 30 % ve věku 25-34 let a o 30-35 % ve věku 0-24 let **naopak** dojde-li k újmě po 55 roce života, pak je možné snížit o 10 % ve věku 55-69 let, resp. o 20 % po 70 let a výše.
- Průměrná mzda (31.885,- Kč) * 400 = 12.754.000,- Kč**

Jan Gergel 2020 ©

290

Ztížení společenského uplatnění

- MKF - mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disabilit a zdraví**
 - 1. Učení a aplikace znalostí
 - 2. Všeobecné úkoly a požadavky
 - 3. Komunikace
 - 4. Pohyblivost
 - 5. Péče o sebe
 - 6. Život v domácnosti
 - 7. Meziidická jednání
 - 8. Hlavní oblasti života
 - 9. Život v komunitě, sociální a občanský

Jan Gergel 2020 ©

291

Při ublížení na zdraví...

- a) ublížení na zdraví
 - plně vytrpěné bolesti + další útrapy
 - plecházka lepší budoucnosti = ztížení společenského uplatnění
 - nelze-li výši náhrady zjistit = zásady slušnosti
- b) usmrcení nebo zvlášť závažné ublížení na zdraví
 - odměna útrapy manželského, rodičů, dětí nebo jiné osobě blízké
 - peněžitá náhrada plně vyvažující utrpení těchto osob
 - nelze-li zjistit = zásady slušnosti
- c) náklady spojené s péčí o zdraví
 - účelné vynaložené, spojené s péčí o zdraví poškozeného, o jeho osobu nebo domácnost
 - hradí se tomu, kdo je vynaložil
 - přiměřená záloha na nálev poškozeného (z toho, kdo je vynaložil)
- d) náklady pohřbu
 - přiměřené náklady spojené s pohřbem tomu, kdo je vynaložil
 - v rozsahu, v jakém nebyly pokryty dávkou podle jiného právního předpisu
 - přiměřené se k okolnostem a zvyklostem jednotlivého případu

Jan Gergel 2020 ©

292

Položka	Průměrná mzda	Průměrná mzda poškozený	Průměrná mzda poškozený	Průměrná mzda poškozený	Průměrná mzda poškozený	Průměrná mzda poškozený
D1 Učení se a aplikace znalostí	0,1111					
Očividné myšlenkové ztížení (D110-D129)						
D110 Poučování	0,0625					
D115 Následování	0,0625					
D120 Účast v učebním procesu	0,0625					
D125 Účast v učebním procesu	0,0625					
D130 Opatření	0,0625	1	14,5	14,50	0,10	
D135 Opatření	0,0625	2	37	37,00	0,24	
D140 Účast - první	0,0625	3	72,5	72,50	0,50	
D145 Účast - první	0,0625	4	100	100,00	0,69	
D150 Účast - první	0,0625					
D155 Účast - první	0,0625					
D160 Účast - první	0,0625					
D165 Účast - první	0,0625					
D170 Účast - první	0,0625					
D175 Účast - první	0,0625					
D180 Účast - první	0,0625					
D185 Účast - první	0,0625					
D190 Účast - první	0,0625					
D195 Účast - první	0,0625					
D2 Všeobecné úkoly a požadavky	0,1111					
Všeobecné úkoly a požadavky (D210-D299)						
D210 Všeobecné úkoly a požadavky	0,2500	X	50	50,00	1,38	
D220 Všeobecné úkoly a požadavky	0,2500	X	60	60,00	1,25	
D230 Všeobecné úkoly a požadavky	0,2500	X	100	100,00	2,08	
D240 Všeobecné úkoly a požadavky	0,2500	X	140	140,00	3,75	
D250 Všeobecné úkoly a požadavky	0,2500	X	180	180,00	4,72	

293

D3 Komunikace	0,1111					
Komunikace - přijímání, vnímání (D310-D329)						
D310 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111	2	0	37	0 18,50	0,23
D315 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111	4	1	100	14,5	0,71
D320 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111	3	2	72,5	37	0,48
D325 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D330 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D335 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D340 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D345 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D350 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D355 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D360 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D365 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D370 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D375 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D380 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D385 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D390 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D395 Komunikace - přijímání, vnímání	0,1111					
D4 Pohyblivost	0,1111					
Pohyblivost - udržování polohy těla (D410-D429)						
D410 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	1		14,5	14,50	0,13
D415 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	1	97	14,5	0,24
D420 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	1		14,5	14,50	0,13
D425 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	1		14,5	14,50	0,13
D430 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D435 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D440 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D445 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D450 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D455 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D460 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D465 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D470 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D475 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D480 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D485 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	
D490 Pohyblivost - udržování polohy těla	0,0933	2	37	37,00	0,24	

294

D5 Účast v komunitě	0,1111					
Účast v komunitě - účast v komunitě (D510-D529)						
D510 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D515 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D520 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D525 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D530 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D535 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D540 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D545 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D550 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D555 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D560 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D565 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D570 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D575 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D580 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D585 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D590 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D595 Účast v komunitě - účast v komunitě	0,1111					
D6 Život v domácnosti	0,1111					
Život v domácnosti - život v domácnosti (D610-D629)						
D610 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D615 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D620 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D625 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D630 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D635 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D640 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D645 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D650 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D655 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D660 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D665 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D670 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D675 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D680 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D685 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D690 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					
D695 Život v domácnosti - život v domácnosti	0,1667					

295

D7 Mezilidská jednání a vztahy	0,1111	
Zabíjení mezilidské vztahy (D710-D729)	0,1250	
D710 Základní mezilidská jednání	0,1250	
D720 Složitá mezilidská jednání	0,1250	
Zabíjení mezilidské vztahy (D730-D799)	0,1250	
D730 Ovdělení a ošidlení lidí	0,1250	
D740 Formální společenské vztahy	0,1250	
D750 Informální společenské vztahy	0,1250	
D760 Rodinné vztahy	0,1250	
D770 Intimní vztahy	0,1250	
D798 Schopnost reprodukce	0,1250	
D7 Celkem	0,1111	0,00
D8 Hlavní oblíbení života	0,1111	
Výchozí (D810-D839)	0,1250	
D810 Informální výchova	0,1250	
D839 Formální vzdělávání	0,1250	
Práce a zaměstnání (D840-D859)	0,1250	
D840 Vzdělávání (včetně na práci)	0,1250	
D845 Získání, udržení a ukončení zaměstnání	0,1250	
D850 Pracovní zaměstnání	0,1250	2 4 37 100 68,50 0,95
Ekonomická důvěra (D860-D879)	0,1250	
D860 Základní ekonomické operace	0,1250	
D865 Složitá ekonomická operace	0,1250	
D870 Ekonomická soběstačnost	0,1250	
D8 Celkem	0,1111	0,95
D9 Život komunitní, sociální, občanský	0,1111	
Život komunitní, sociální, občanský (D910-D950)	0,1250	
D910 Život v komunitě	0,2500	95
D920 Seizace a volný čas	0,2500	

296

Při ublížení na zdraví...

- e) náhradu na ztrátu na výděleku po dobu pracovní neschopnosti
 - peněžní důchod – rozdíl mezi průměrným výdělkem před vznikem újmy a náhradou toho, co poškozenému bylo vyplaceno v důsledku nemoci
- i) náhradu na ztrátu na výděleku po skončení pracovní neschopnosti
 - peněžní důchod ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem před a po újmě (PN)
- g) náhrada na ztrátu na důchodu
 - rozdíl na jaký důchod by mu vzniklo právo před a po újmě
- h) náklady na výživu pozůstalým
 - peněžní důchod pozůstalým, kterým zemřelý ke dni své smrti poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu
 - ve výši rozdílu mezi dávkami pojištění a tím, co by poškozený mohl podle rozumného očekávání poskytovat, kdyby k zranění nedošlo
 - z důvodů slušnosti lze přiznat i osobě, které usmrcený poskytoval důchod, ač nebyl povinen
- i) odbyté
 - na místo peněžního důchodu
 - je-li proto důležitý důvod a požádá-li o to poškozený

297

Náhrada při usmrcení osoby blízké

25 Cdo 894/2018

- (...)Iže za **základní částku náhrady** považovat v případě nejbližších osob (manžel, rodiče, děti) **dvacetinásobek průměrné mzdy** (obdobnou metodu užil Krajský soud v Ostravě v rozhodnutích ze dne 2. 12. 2014, sp. zn. 6 To 370/2014, ze dne 23. 10. 2015, sp. zn. 6 To 404/2015, ze dne 8. 4. 2016, sp. zn. 6 To 51/2016, ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. 6 To 122/2016.
- 20 * 31.885,- Kč = **637.700,- Kč**
- (...)musí přihlídnout např. k intenzitě, povaze a způsobu neoprávněného zásahu, k charakteru a rozsahu zasažené hodnoty osobnosti, k trvání i vlivu vzniklé nemajetkové újmy pro postavení a uplatnění postižené fyzické osoby ve společnosti apod. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2007 sp. zn. 30 Cdo 2206/2006).
- Princip **proporcionality** – jak soudy rozhodují v obdobných případech? I. ÚS 2844/14

298

Závazky z jiných právních důvodů

299

Závazky z jednostranných právních jednání

- Veřejný příslib
 - Příslib odměny
 - Vypsání ceny
- Slib odškodnění

300

Závazky z jiných právních důvodů

- Nepřikázané jednání
- Upotřebení věci cizí k prospěchu jiného
- Bez důvodné obohacení
 - Plnění bez právního důvodu
 - Plnění z důvodu, který následně odpadá
 - Protiprávní užití cizí hodnoty
 - Plnění za jiného, který měl po právu plnit sám

301

Děkuji za pozornost!

Mgr. Jan Grepl 2020
grepl@educanova.cz

Právní výhrada
Tento dokument i jeho jednotlivé části jsou předmětem ochrany coby autorské dílo. Zakazuje se tento dokument či jeho jednotlivé části kopírovat, předávat či jinak šířit bez písemného svolení autora (©).

Jan Grepl 2020 ©

302